

Фестивал

културно-уметничких друштава

Почетком априла почеће овогодишњи фестивал студентских културно уметничких друштава. Фестивал ће трајати месец дана и развијаће се у знаку појачане активности културно уметничких друштава, а у оквиру програма друштвених клубова факултета. При одбору за културна питања биће формиран посебан жири, који ће пратити иступање друштва по факултетима. Најјуспелији иступи сачињаваће завршни и свечани део фести-

вала који предвиђа посебне вечери драме, фолклора и хора. Ове три завршне приредбе претставиле квалитетну синтезу рада свих друштава у овој години. На посебној приредби биће објављена имена добитника награда „Студентовог“ конкурса. У току априла биће у Галерији на Калемегдану отворена изложба сликарских и скулпторских радова приспелих на конкурс, као и других радова студената академија.

М. П.

Str. 3 OTPORI I TRENJA NA FIZICI *

Str. 4 REPORTAŽA: OD SKALPELA DO HUMANOSTI *

Str. 9 ČITAOCI SAMI UREĐUJU LIST

BR. 4 GOD. XIX

BEOGRAD

27-III-1956

student

NEDELJNI LIST BEOGRADSKIH STUDENATA

Cena

10

dinara

Aktuelni problemi univerziteta

IZRADA STATUTA U PRVOM PLANU

Ostalo je još šest meseci za izradu i donošenje statuta fakulteta — Prvi statut čija se važnost računa na duže vreme. — U 1960/61 godini diplomiraće prva posleratna generacija koja će studije završiti po jednom nastavnom planu i programu. — Donošenje statuta — zagatak i studentskih organizacija.

Šta je urađeno...

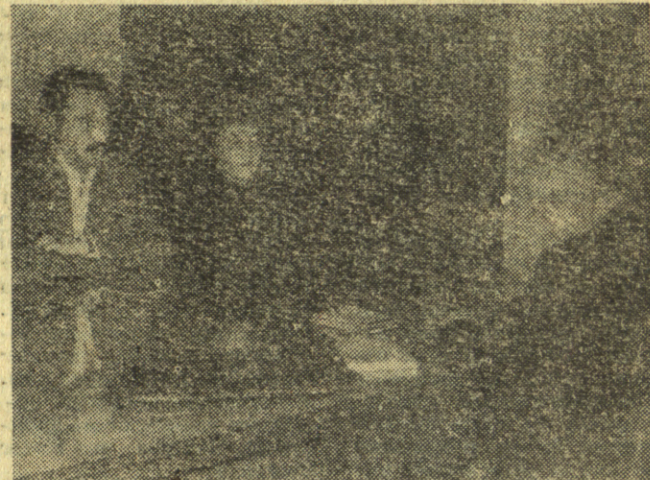
Imajući u vidu činjenicu da se na izradi statuta već ranije nešto radilo, republi-

čki zakon predviđa vreme od šest meseci po stupanju na snagu zakona, kao krajnji rok za izradu i donošenje statuta. U ovom relativno vremenski kratkom roku, prišlo se ovom ozbiljnom poslu nedovoljno organizovano i kompaktno. Prvi nacrti, izrađeni na svim fakultetima, svakako obiluju ozbiljnim slabostima. Može se štaviše reći da nacrti pojedinih fakulteta ne unose zasada ničeg bitno novog u režim i metod studiranja. Na drugim fakultetima se opet sa nekim izmenama otišlo u krajnost. Tako se, naprimer, na Pravnom fakultetu od dosada potpuno slobodnog režima studija nacrtom predviđa gotovo gimnazijski strog kriterijum u pogledu obavezne nastave i seminara.

Zbog ovakve situacije. Univerzitetski savet je ovih dana uputio apel fakultetskim upravama i Univerzitetском одбору Saveza studenata u kome traži da se posao oko izrade nacрта statuta što pre privede kraju. Jer, u septembru statuti moraju biti gotovi...

Šta kaže Zakon

Zakonom o univerzitetima rešena su mnoga pitanja koja će i statuti obuhvatiti. Teškoća je kod pitanja koja Zakon ostavlja statuti-

BIĆE MANJE STRAHA I NESIGURNOSTI NA ISPITIMA KAD STATUTI BUDU REGULISANI PLAN I PROGRAM

ma da ih regulišu u odnosu na svoje specifične okolnosti. Tako je ostavljeno fakultetima da izrade nastavne planove, razrade način rada fakultetskih skupština, formulišu uslove i prirodu rosdiplomskog studija, razmotre pitanje vanrednih studija i obavezne nastave. U pogledu rešavanja ovih pitanja. Zakon daje jednu ovakvu opštu intenciju: režim studija znatno pooštriti, završavanje studija u određenim (kratkim) vremenskim rokovima, podizanje kvaliteta nastave i studija i svim tim ići ka formiranju kvalitetnog stručnjaka opšteg tipa. Takođe će i čitav sistem stipendiranja biti postavljen tako da bude stimulan za bolje savladavanje stručne materije.

Posmatrano iz ovog aspekta, statuti fakulteta bi uglavnom morali da reše sledeća pitanja: režim studija, izrada nastavnih planova i programa (Zakon izričito ne zahteva donošenje programa, budući da ovi ne ulaze u statut, ali je apsurdno govoriti o novim planovima sa starijim programima, pa se njihova izrada nameće sama po

sebi), razrada sistema društvenog upravljanja na fakultetima uključujući i društveno upravljanje na katedrama, karakter i svrha stručne prakse, izrada nastavnih planova postdiplomskog studija itd.

Nastavni planovi

Zakon insistira naročito na strogom režimu prve dve godine studija. Da bi se upisao treći semestar, moraju se likvidirati svi ispiti iz prve godine. Međutim, situacija ni kasnije nije mnogo lakša. Godinu dana po isteku roka za redovno završavanje studija student gubi sva studentska prava i povlastice, izuzimajući pravo na polaganje ispita. Zakon sem toga predviđa kratko vremensko trajanje studija. Ta ko Zakon predviđa da studij Sumarskog fakulteta tra je četiri godine, iako ga sad kad traje pet godina retko ko završi redovno. Izlazi da bi ovako oštar kurs bez izmene nastavnih planova i programa značio izvesnu katastrofu. Logično je da pri ovakvom kriterijumu, nastavni planovi i programi ne mogu biti više sve ono što predavači Univerziteta nauče u čitavom svom stručnom i naučnom radu, nego ono što je neophodno stručnjaku opšteg tipa, kakvog traži naša privreda.

U nastavnim planovima moraju biti striktno precizirani vrsta i broj predmeta. Kao i broj časova nedeljnih. U vezi s tim Univerzitetski savet je dao jednu korisnu preporuku da broj časova nedeljno ne bude veći od 34. Njime mora biti fiksirana fizionomija fakulteta, kao i stručnjaka, koga dotični fakultet daje privredi. Kako se u našim uslovima radi o stručnjaku opšteg tipa, nužno se nameće sazimanje programa, radi njegovog usklađivanja sa vremenskim trajanjem studija.

Postdiplomski studij

Planove i uslove postdiplomskog studija treba da donesu fakultetski statuti, a na tome dosada nije gotovo ništa učinjeno.

U donošenju i izradi statuta fakulteta učestvovali su prvi put i studenti. Pored učestvovanja u radu fakultetske skupštine i fakultetskog saveta, republički zakon je omogućio studentima učestvovanje u radu fakultetskih uprava, bez prava odlučivanja, kada se radi o pitanjima nastave. Ovo pravo treba iskoristiti i založiti se za što preciznije i potpunije statute.

Na izradi statuta radiće posebne grupe najboljih studenata, pri čemu treba voditi računa o koordinaciji iskustava drugih istorednih fakulteta u zemlji.

M. P.

ПЕТ ГОДИНА СТУДЕНТСКОГ ГРАДА

Насеље младости и рада

Разговор о студентском граду и његовим проблемима

Ових дана Студентски град прославља пет година свог постојања. Тем повodom замолили смо управника Студентског града Милошу Раичевића, председника Управног одбора Саву Бранчића и председника одбора Савеза студената Владимира Лекића, да нам кажу неколико речи о животу у Студентском граду, о његовим проблемима и о перспективама његове даље изградње.

Прво питање које нас је интересовало јесте довршене Студентског града.

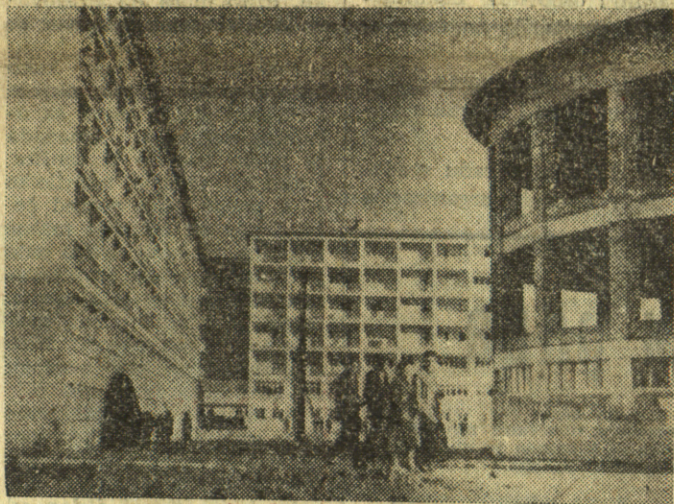
За пет година постојања Студентског града оспособљена су за становање два блока који могу да приме око 3000 студената, међутим с обзиром на станбене прилике у Београду и на све већи прилив студената из године у годину, садашњи капацитет не може да подмири потребе у станбеном простору. Зато се као озбиљан проблем поставило што хитније довршене читавог Студентског града, који би у великој мери ублажио станбену nestašicu код студената.

„Радови на I и IV блоку, каже друг Раичевић, су у току и предвиђа се њихово довршење почетком септембра 1956 године. Упоредо са овим радовима, уколико Савезна народна скупштина одобри средства, током лета ће се уграђивати инсталације за парно грејање у целом граду“.

Да ли ће и ресторан на време бити готов?

Као први проблем у вези са довршењем Студентског града поставља се довршење ресторана. Капацитет садашњег ресторана не одговара потребама свих студената, како по уређајима и хигијенским условима тако и по простору. Зато се од стране Управног одбора и Управе града преко службе за изградњу Студентског града при СНО инсистира да се током септембра месеца заврши и ресторан.

Међутим, како је довршење ресторана везано за специјалне кухињске уређаје у уређају котларнице,

ДЕТАЉ ИЗ СТУДЕНТСКОГ ГРАДА

то је још неизвесно да ли ће довршење бити учињено на време. За сада ни инвеститор, ни предузећа која изводе радове нису у могућности да тачно одговоре.

Саобраћај — стални проблем

Други проблем у вези са довршењем Студентског града је саобраћај.

Од постанка Студентског града до данас проблем није решен. У априлу 1955 године покушало се да се са ГСП реши. Добило се обећање, али ГСП повodom тога скоро ништа није предузелo. Тешкоће око превоза, с обзиром да је Студентски град добио 1000 нових становника, данас су нарочито велике.

Ових дана Управни одбор у заједници са Одбором ССЈ упутио је писмени апел Савезном народном посланику Божићу Томићу, Савету за саобраћај СНО и неким другим установама, за помоћ у решењу овога проблема. Дата су два предлога: Први — да се повећа број аутобуса који саобраћају на линији Београд — Студентски град са два на шест. Други — предложено је увођење посебних аутобуса за Студентски град, који би пристајали у кругу града. То би зна (Наставак на страни 2)

Десетогодишњица КУД „Бранко Крсмановић“

Да нам живош буде богашији

У децембру 1945 год. кратко време након поновног отварања Београдског универziteta, на иницијативу тек основаног Универзитетског одбора Народне студентске омладине, окупило се преко 150 студената стварајући хорску и фолклор-

РУГОВСКА ИГРА У ИЗВОЂЕЊУ ФОКЛОРА КУД „БРАНКО КРСМАНОВИЋ“

ну секцију и академско позориште. Новоформирана хорска секција и академско позориште наследиле су богате уметничке традиције академског хора „Обилић“, основаног 1884 год. и академског позоришта основаног 1922 год.

Друштво са 500 активних чланова

КУД „Бранко Крсмановић“ окупио око 500 активних чланова у 8 секција. Својим радом Друштво употпуњава активност студентске омладине на Београдском универзитету и сачињава значајан део аматерског културно-уметничког живота у нашем главном граду. За протеклих 10 година Друштво је дало преко 750 концерата и претстава а број присутних глалаца износи око 500.000.

Афирмација у земљи и иностранству

Грађани широм читаве наше земље упознали су се преко гостовања Друштва

са једном страном живота и рада београдских студената. Друштво је дало приредбе у много села и градова наше земље, а такође је и достојно репрезентовало студенте Београдског универziteta и у иностранству, у Италији, Француској, Немачкој, Грчкој, Турској, Израелу и Чехословачкој. Један од највећих успеха постигнут је свакако на трећем међународном конкурс полифоне музике у Арецу — Италији у августу 1955 године, где је академски хор у конкуренцији 36 хора из 7 европских земаља освојио прва места у све три категорије и добио 99,2% могућих поена.

На репертоару хора је за 10 година било 45 хорских композиција и 4 ораторијума, академско позориште дало је 15 позоришних комада и 3 једночинке, академски фолклор је имао 32 игре из свих крајева Југославије.

Милан ВАНКУ

Univerzitetaska hronika

СЕКЦИЈА „СТУДЕНТИ — РАДНИЧКА ОМЛАДИНА“ НА ПРАВНОМ ФАКУЛТЕТУ

ОБОСТРАНА КОРИСТ

На иницијативу студената четврте године на Правном факултету је недавно формирана секција „Студенти — радничка омладина“, која ће организовати, пружити помоћ и одржавати везу са радничком омладином Београда и Земуна.

И досада је било покушаја на неким факултетима (на пример Филозофском) у организовању група које би повремено чиниле посебне радничке омладине и одржавале предавања, али сви ти покушаји били су само минијатурна активност на једном од најважнијих подручја политике, па и практично стручне делатности будућих службеника.

Новооснована секција на Правном факултету схватила је питање сарадње и указивања помоћи радничкој омладини врло важним проблемом, који озбиљно треба да заинтересује организације Савеза студената на свим факултетима. То је разумљиво ако имамо пред очима чињеницу сконцентрисаности великог броја студената и радника у нашем главном граду и проблем политичког, стручног и културног образовања социјалистичког радника.

Због перспективних могућности и потребе да ова секција изгради своју традицију, а евентуално и прерасте у један студентско-раднички клуб на Универзитету, покловена је пажња њеном омасовљењу са студентима млађих година и проширењу, са мањим. Непосредну помоћ и патронат над секцијом, вршио би тако Универзитетски одбор Савеза студената. То утолико пре, што би секција онда могла да пружи помоћ радничкој омладини и одређеном броју стручњака за њихове културно

уметничке групе (хор, драма и др.) што једна секција у оквиру одређеног факултета не би била у стању да пружи.

Захтеви и потребе радничке омладине су несумњиво велики, али и наше могућности за једну страну страну помоћ нису неореалне. И ми им свакако морамо изаћи у сусрет.

Секција се повезала са среским синдикалним већем и среским комитетом Народне омладине, који ће по предузећима спровести анкету о тезама које би за раднике биле најинтересантније. За рад у секцији досада се пријавило преко тридесет студената права и изабран је одбор секције. У Студентском граду на Новом Београду постоји такође једна група правника која је организовала посебне радничке омладине, односно предузећима. Она ће у оквиру новоформиране секције наставити делатност на територији Земуна и Новог Београда.

Међу формама рада секције, поред предавања и посета њиховим састанцима и радним местима, предвиђене су још и усмене новине, приредбе, заједничке забаве. Тако ће се поводом прославе 10-годишњице омладинских радничких бригада одржати једно студентско-радничко другарско вече. Поводом првог оружаног сукоба радника Србије са владајућим режимом (5 април 1903) чланови секције ће организовати посебна предавања.

Све врсте контаката са радничким организацијама и неговање сарадње на једној широко другарској платформи, биће бесумње крунисано драгоценим искуством за студенте. Колико год је ова сарадња и помоћ корисна радницима, толико ће она имати политичког и другога ефекта на изградњу нашег младог студентског кадра — навикутог на савремена збивања, проблеме и критеријуме.

Гојко Јанковић

INDEX

7824:13 = X

ХТЕО САМ да пишем о културном лику студената технике а да при том не употребим ниједан број. Али испало је да се на техници без рачуна ипак никак не може. Ја лич но нисам добар рачуница и зато ћу само поставити један задатак који ће, надам се, студенти технике успешно решити.

ПРВА ПОЗНАТА: Друштвени клуб студената техничких факултета организовао је дискусију о културном лику студената технике. Тезе за дискусију достављене су свим

комитетима Савеза комуниста на техници (има их 45) и Удружењима Савеза студената (има их 7). Ови су у хору говорили: „Дискусија је стварно потребна“, иницијатива је за сваку похвалу“, итд. и тако ближе, све у истом стилу. О дискусији су обавештени и декани, а ни претставници штампе нису били заборављени. Дакле, све је било пакум—пакум, још се само чекао дан и час на да дискусије почне.

ДРУГА ПОЗНАТА: На техничким факултетима има рав но 7.824 студента. Кад је дошло време за дискусију, у сали бр. 146 били су: 1 (и слови ма један секретар комитета Савеза комуниста, један декан један део управе друштвеног клуба и неколико студената. Све у свему (бројам сам на прсте) — тринаест студената. **ЈЕДНА ЈЕДИНА НЕПОЗНАТА КОЈА СЕ ТРАЖИ:** ко треба да воли рачуна о културном уздицању студената? „Марс“

Насеље младости и рада

у граду. У току ове године то питање је у мноштву побољшано на ранију праксу“.

„Међутим, ни ова година није баш без замрки, — рекао је даље друг Бранчић, код службеника на одговорним местима нема довољно удубљивања у проблеме, солидног анализирања и припремања података који би се стављали на расположење Управном одбору за његове састанке. На пример, ако расправљам о неком финансијском проблему или неком другом, службеници на одговорним местима не припреме на време и са стручно стране не обраде податке, тако да је Управни одбор при моран да многе ствари (као што је на пример висина стана) решава површно. Зато се дешава да клучна питања остају ван дневних редова нашег састанка. Често су предмет наших састанака молбе, жалбе и друге мање ствари и ми смо једино тим окупирани“.

Познато је да је систем самоуправљања у Студентском граду у свом развоју отишао даље него у осталим домовима. Зато смо се и интересовали: колико је и шта је Управни одбор учинио да проблеме рада приближи студентима, да их заинтересује, као и да их активира у решавању тих проблема.

С обзиром да у Студентском граду станује велики број студената, у циљу што непосреднијег обавештавања и учешћа свих студената у проблемима Студентског града Управни одбор је морао да тражи погодне форме и облике. Једна од тих форми је одржавање зборова по факултетима на којим чланови Управног одбора говоре о проблемима, одговарајући на питања и примедбе и подлажу одговорност за свој рад. Такву форму треба још више развијати.

Преко кутије за примедбе и предлоге студената је такође омогућено учешће у решавању многих питања. Таква форма до сада је веома добро користила Управном одбору

да сагледа многе проблеме и жеље студената. Интересовали смо се због чега је запостављена форма отворених састанака Управног одбора и зашто није остарела замисао о формирању блоковских савета.

„Отворене састанке Управног одбора нисмо држали ове године због самих питања о којима смо расправљали. Молбе и жалбе као и нека ситуација питања, каже Сава Бранчић, — мислим да не би интересовала студенте“.

„Замисао о блоковским саветима потекло је од самих студената, наставио је друг Бранчић, — и они би заиста требали да буду важна спога између студената и Управног одбора. Узрок због чега до данас блоковски савети нису оформљени треба тражити у неодлучности Управног одбора, који је одлагао ово питање од месеца до месеца. Мислим да ћемо ову замисао остварити почетком идущег месеца — завршио је претседник Управног одбора.“

Владимир Лекић

SASTANAK COSSJ

U TOKU SU IZMENE STATUTA

У Београду је пре неколико дана одржан састанак претседништва Централног одбора Савеза студената Југославије на којем је diskutovano о организационим питањима Савеза студената, затим о стручној пракси наших студената у иностранству, актуелним питањима физичког образовања на универзитетима и неким текућим питањима из међународне сарадње.

Обзиром на то да ће се крајем године у Београду одржати Трећи конгрес ССЈ, Претседништво је истекло потребу да се већ почне са припремањем извесних измена у Statutu ССЈ које треба да боље истакну политички и опште југословенски карактер ССЈ.

Недавно одржани шести пленарни састанак СК СЈ на којем је diskutovano и о проблемима рада са омладином, дао је драгоцене материјале који се морају што потпуније искористити и у раду Савеза студената. У том смислу је Претседништво donelo zaključke који налажу универзитетским одборима да при ступе анализи стања у својим организацијама, користећи ове материјале.

Физичко образовање студената је такође једно од актуелних питања на нашим универзитетима. Након дуго дискусије у којој су учествовали и чланови Спортског одбора ССЈ дошло се до ставова да у развијању физкултуре и спорта међу студентима треба све подредити једном циљу — физичком образовању младог човека. Зато је neophodno потребно да Савез студената помогне у jačanju основних физкултурних организација на факултетима и студентским домовима, дајући им не само материјалну, него и моралну подршку.

У дискусији о раду студентских стручних организација

које врше размену студената практиканата са одговарајућим стручним организацијама у иностранству raspravljena су нека текућа питања. Једно од важнијих запажања је да извођење стручне праксе у иностранству није повезано са праксом у земљи и да би на решавању тих питања требало ангажовати и nastavnike.

Pr.

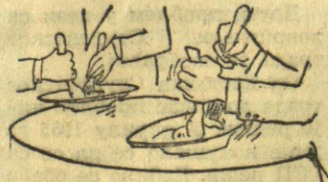
DREVNI PRONALAZAK KOJI SE NE KORISTI JEDINO U STUDENTSKIM MENZAMA

Noževi sa nogama

Da nisam svedok jedne neobične situacije, možda se ne bih setio da i nož spada u pribor za jelo. Toliko sam se privikao na kašiku, da s njom sečem bolje nego naj oštrijim predmetima. Ali svi nemaju dugu praksu i ovo što želim da ispričam, dogodilo se upravo jednom od takvih.

Na Novom Beogradu, u Studentskoj menzi čekali smo jednom kao i obično, da nam donesu jelo. Razgovor je bio vrlo prijatan, pa se nastavio i za vreme ručka. Mi se međusobno i nismo poznavali, ali kad se dugo čeka, neko mora da progovori, a posle toga razgovor se lako nastavlja. Pri kraju ručka, primetio sam kako kolega posed mene okreće i briška parče mesa sa očajnim naporom. Izenada je parče izletelo iz tanjira, i ako mi verujete, udarilo ko l i preko puta posred čela. I nas su zхватиле masne kapljice, ali onaj preko puta je izgledao jадno. Izvinjavajući skoro nije bilo mesta, mada je mladić onoga preklinjao da mu opusti. Nisu se potukli, svi smo pomogli da se kolega koji više nije l i na sebe od prokletog sosa, smiri i očisti. Tada sam se, najednom, posle dve године setio da živimo u XX veku i da je nož један od prvih pronalazaka civilizacije. Od toga dana se svakodnevno, kad sednem da ručam, sečam one slike. Toliko me je progonilo, da sam morao najzad da se raspitam, da li menze nekim slučajem poseduju noževe.

— Svakako družе, da i mamо noževe — reče друг iz uprave — i mi ih čuvalo odavno. Da ne »dobija

ju noge« vidali biste ih na svakom stolu, kako je to kod svih kulturnih ljudi.

— Znate, kolega, noževi su skupi i mi nemamo sredstva da ih kupujemo stalno — reče mi друг iz uprave u drugoj menzi.

Sad mi je savest mirna, jer znam da drevni pronalazak poseduju sve studentske menze, samo se još uvek pitam da li noževi zaista »dobijaju noge« kako mi rekoše, ili oni naslućuju da bi tako moralo da bude. Da sam nešto bogat човек, predložio bi svim menzama da probaju, па ako što nestane da im platim. Ovako, ostaje mi да razmišljam о poročima i kulturi i о poverenju.

D. Stevanović

Писма „Студенту“

Друже уреднице, у Вашем листу бр. 21 у рубрици „Писма студенту“ изашао је напис под насловом: „Еквиваленција Шумарског факултета“, од аутора М. Н. студента Саобраћајног отсека.

Како су наводи у напису произвољни и неистинити, то Вас молимо да у интересу правилног обавештавања јавности донесете у вашем листу следеће:

После уступања зграде бивше Високе саобраћајне школе Шумарског факултета, бившем Самосталном саобраћајном отсеку је остављено неколико просторија на привремено коришћење.

Питање коришћења просторија од стране бившег Саобраћајног отсека регулисано је уговором, закљученим између Шумарског и Машинског факултета, а који је оверен од стране Ректора Београдског универзитета. Према овом уговору бивши Самостални саобраћајни одсек требало је да се исели из зграде Шумарског факултета 1 септембра 1955 године, о чему је Управа Машинског факултета била благовремено обавештена и замољена да пошаље своје претставнике ради преузимања, или магационирања инвентара. Како се Машински факултет није одазвао овом позиву, то је Секретаријат Шумарског факултета био принуђен да приступи исељавању бившег Саобраћајног отсека из неколико просторија, које су биле тада факултету neопходне за смештај Секретаријата и неких кабинета.

Поводом ове одлуке Шумарског факултета, у напису се нарочито истиче да Шумарски факултет користи 150 просторија за свега својих 269 студената. Међутим, на Шумарском факултету сада има оспособљених за употребу свега 94 просторије у којима ради 66 nastavnika, помоћног nastavnog особља и 25 лабораната, са 318 студената и 369 оспособљена.

С обзиром на чињенице да бивши Саобраћајни одсек више нема студената, Секретаријат Шумарског факултета сматра да апсолвентима бившег Саобраћајног отсека, којих има око 140, нису потребне посебне просторије. Они мало бројни апсолвенти који повремени долазе на факултет, могу користити просторије које користе и студенти Шумарског факултета.

Према томе, Шумарски факултет ће настојати да се у што краћем року изврши реализација постојећег уговора, чиме ће се у потпуности нормализовати рад и настава на Шумарском факултету.

Из секретаријата Шумарског факултета

Друже уреднице, Упис нових абоната у мезу број 4 Филозофског факултета траје од 28 марта до 1 априла. После тога рока, тј. чим се попуни предвиђени број абоната (1700), више се нико не може преплатити на оброк. Поставља се питање, шта ће бити с оним студентима који су стипендисти деканата факултета. Познато је, да су стари стипендисти примили стипендију за месец март тек 15 марта, па велина није платила мезу за тај месец и сналазила се како је умела. То значи да стипендисти факултета опет неће моћи уплатити оброк у мезу Филозофског факултета, јер ће предвиђени број абоната бити испуњен, а упис траје само до 1 априла. Зар не би управа мезе, у сагласности са рачуноводством Филозофског факултета, могла издати бонус стипендистима, а рачуноводство да извести стипенденце када ће делити стипендије, па да се одмах одбие противуверност за бонус. Деканат би могао издати потврду за студента да је стипендиста, студент да је потврда предао управи мезе која би од студентове стипендије одбијала одговарајући износ, такав поступак није компликован и стипендисти факултета не би били пасторчад мезе. Или, да те нађе нека згоднаја солуција.

Надамо се да ће управа мезе размислити о томе и пронаћи позитивно решење.

С. ПОДИЉ студент Филозофског факултета

Милоје Раичевић

(Наставак с прве стране) чило отварање нове линије са искључиво правом коришћења од стране студената.

У случају да ГСП не буде у стању да изиђе у сусрет овим потребама, постоји могућност да се превоз дозволи неком другом саобраћајном предузећу које би преузело превоз студената.

Самоуправљање на делу

Добар део разговора водили смо о неким проблемима самоуправљања. Посебно нас је интересовало какав однос постоји између Управног одбора и Управника имајући у виду ранију праксу у којој су се испољавале негативне појаве.

„До ове године тај однос се огледао у обостраном мешању у надлежности. Из таквог односа произилазили су сукоби који су имали штетан утицај на живот

Otpori i trenja na fizici

Sukob: katedra — studenti — činjenice koje zaprepašuju — Da li je fizika nauk Fakulteta — generacije su ukočene.

Pre nešto više od dve godine predstavnici katedre za fiziku Prirodno-matematičkog fakulteta sastali su se sa svojim studentima da razmotre neke probleme iz rada katedre. Bio je to prvi sastanak sazvan radi rešenja nekih pitanja i nikome od prisutnih nije, svakako, padalo ni napamet da će ta pitanja biti isto tako aktuelna i posle dve godine iz prostog razloga što su ostala nerešena. To, opet, ne znači da na tom sastanku nije ništa rešeno. Doduše, rešeno je ne baš mnogo stvari. Samo to ni u kom slučaju nisu bile sitna i beznačajna pitanja.

Između ostalog katedra je prihvatila predloge studenata da se Elementarna fizika (fizika jedan i dva) polaže u dva dela i da se prevede udžbenik nemačkog fizičara Hana.

Skripta

Nije slučajno što ćemo se malo zadržati na ova dva predloga, naime, istina za volju potrebno je objasniti zašto je Savez studenata baš ovo tražio.

Udžbenika za fiziku nema. Postoje skripta koja je napisao profesor D. Jovanović. Studenti kažu da su im ta skripta, najblaže rečeno, nerazumljiva, ponekad, i više od toga.

To se priča. A činjenica je da je jedan deo tih skriptata, svojevremeno, profesor D. Jovanović bio predložio za udžbenik. I činjenica je da je komisija za udžbenike taj rukopis odbacila kao nezadovoljavajuću. O tim skriptama postoji i jedna anegdota: govoreći u prisustvu autora o kvalitetu tih skriptata, prodekan Prirodno-matematičkog fakulteta je, misleći da su studenti netačnim stenografisanjem predavanja uslovlili njihovu nerazumljivost, rekao: »Stvarno ta su skripta su nemoguća...«

Drug prodekan, naime nije znao da su ona štampana po rukopisu profesora D. Jovanovića.

Cinjenice

Jedna mala statistika mnogo će nam reći o opravdanosti studentskih zahteva.

Generacija studenata fizike od 1952 godine (uzimamo nju za primer zato što je ona odabrana prijemnim ispitom i stoga se smatra boljom od ostalih) imala je 52 studenta. Njih je na prijemnom ispitu ispitivao šef katedre profesor D. Jovanović. Posle četvrtog semestra ta generacija je stekla pravo za polaganje ispita iz elementarne fizike. Ispit je u junu položio jedan student, u septembru dva, u januaru niko, u idućem junu jedan student.

Bilans: u četiri roka četiri studenta. Stanje ostalih oceneno: od tih studenata je svakako: od pedeset i dva — dva su sa srednjom ocenom deset, osam sa srednjom ocenom od osam do devet, ostalima je srednja ocena do osam.

Ista generacija (primljena trijezinim ispitom) studenata mehanike, matematike i astronomije, koja takođe polaže fiziku, ima ovakav bilans: u junu niko nije položio, u septembru — opet niko, u januaru — niko, u junu — niko, u septembru jedan i u novembru dva studenta.

Decle u šest ispitnih rokova položila su 3 (i slovi-ma: tri) studenta. Među ovima koj, nisu položili ima i studenata kojima je srednja ocena iz ostalih predmeta deset.

I još nešto: kad ljudi na ovom fakultetu upisuju matematiku, onda većina od njih misli na nastavnički poziv. Pri tome je logično očekivati da kao drugi stručni predmet uzmu fiziku jer im ona može koristiti u njihovom budućem pozivu.

Međutim, od šest stotina matematičara dva imaju fiziku, a ostali astronomiju kao drugi stručni predmet.

Sada će čitaocu biti jasnije zašto su na onom sastanku studenti tražili nov udžbenik i to udžbenik merodavan za ispit, a ne skripta, i polaganje elementarne fizike u dva dela.

STRAH I TREPET

Posle ovih činjenica mnogo realnije izgleda kad dobar deo studenata, i to onih koji su fiziku položili, kažu: fizika je nauk fakulteta, nju treba dobro naučiti iz stranih udžbenika, potom: pokušati se snaći u skriptama profesora, i onda poći na polaganje, pa ako...

A da se o tome govori, i to mnogo govori, vidi se po činjenici da je na početku ovogodišnjih vežbi iz fizike jedan asistent rekao studentima:

— Priča se da je strašan profesor, strašna fizika, strašni asistenti...

On se, doduše, malo prebacio, jer studenti ne misle da je i fizika strašna.

REC FAKULTETSKOG SAVETA

Rekli smo da je pre dve godine katedra obecala studentima da će ispuniti njihove zahteve.

Prošla je prvo jedna godina, katedra je čitala o tome. Savez studenata je stalno insistirao na tome. Onda je stvar došla pred fakultetski savet. Na zahtev studenata zakazana je sednica saveta. Zakazana je i odgođena. Razlog: profesor nije došao. Onda je još jednom ista sednica zakazana i još jednom odgođena i razlog je još jednom bio isti.

Najzad, 2 decembra 1953 godine sednica je održana tj. profesor je došao.

Studentski predstavnik je upoznao savet između ostalog sa činjenicama koje smo ovde izneli kao i sa zapisnikom sa jedne konferencije studenata o ovom pitanju.

Fakultetski savet je zapisnik i konstatovao između ostalog i ove odluke:

— Neophodno je da se do kraja ove školske godine preciziraju programi i to za: a) jedinstveni jednogodišnji kurs fizike; b) poseban kurs za studente matematike, astronomske i mehaničke grupe; v) dvogodišnji kurs za studente fizike, fizičko-hemiske i meteorološke grupe.

Komisija za udžbenike pri Upravi Prirodno matematičkog fakulteta dužna je, konstatovao je savet, da organizuje stručni pregled podnetih joj skripti. Sem toga savet je preporučio da se uvedu dva ispita iz dvogodišnjeg kursa fizike. Sem ovog poslednjeg, nije ništa od toga sprovedeno u delo.

Pomalo smešno zvuči (samo i smeh nije uvek veselo), činjenica da su ove odluke ostale još uvek samo na hartiji, da niko od nadležnih nije ni prstom maknuo da ih realizuje.

A za to vreme generacije stoke ukočene na fakultetu zbog nepoloženosti fizike. I ne samo to. Zbog fizike ove školske godine nijedan student četvrtu godinu koji nema fiziku (a takvih je ogroman broj) nije mogao dobiti stipendiju na fakultetu.

Nećemo na kraju davati nikakav komentar ovome. Nećemo pitati profesora D. Jovanovića zašto mu je na jednom predavanju jedna trećina studenata demonstrativno napustila amfiteatar. Nećemo da razmatramo ispravnost njegovog mišljenja koje iznosi pred studentima: »Sve su nauke sinjske fizike.« (Sic!) Nećemo ni da ga pitamo, kao šefa katedre, zašto je fizičku, štitnicu pretvorila u administraciju katedre. Nećemo ga pitati ni zašto ne izvodi eksperimentalni nastavu.

Samo verujemo: profesor Dr. Dragi Jovanović je veoma kvalitetan naučnik naročito kad je reč o specijalnosti nauke kojoj je posvetio život. Isto tako verujemo da je specijalizacija mnogo potrebna, poželjnija i korisnija na poslediplomskom studiranju.

V. Miletić

Zašto nema udžbenika?

BORA JOVANOVIĆ, GLAVNI UREDNIK »NAUČNE KNJIGE«: PROFESORI NISU PRIPREMILI UDŽBENIKE SA KOJIMA BI IZASLI PRED JAVNOST

— Zašto nema udžbenika na fakultetima društvenih nauka?

— Mi ne odlučujemo mnogo o udžbenicima. Nama svi udžbenici dolaze preko fakulteta. Ne može se štampati nijedan udžbenik pre nego što ga odobri komisija za udžbenike, najpre sa fakulteta, a onda i univerziteta. Oni — fakulteti, komisije i profesori imaju inicijativu.

Od Fakulteta društvenih nauka sa udžbenicima najslabije stoji Ekonomski fakultet. Retkost je da dobijemo udžbenike od njih. Sada za taj Fakultet u radu je jedino udžbenik profesora Obradovića »Osnovi statističke analize«.

Slično je i s. Filozofskim fakultetom. Profesori sigurno nisu pripremili udžbenike sa kojima bi izišli pred javnost i kritiku. Izlaze skoro samo neautorizovana skripta. Mislim da je to poseban problem. Jer su skriptata daleko skuplja nego štampana knjiga, a pitanje je koliko je i tačan tekst, jer se često one izdaju prema studentskim beleškama.

Pravni je od dva tri fakulteta u najpovoljnijoj situaciji. Sada se slažu »Istorija političkih doktrina« i »Teorija države i prava«, obe od Dr Radomira Lukičić. Imamo u pripremi za taj fakultet još neke udžbenike.

Kažem — mi ne odlučujemo mnogo o udžbenicima, pošto njih odobravaju odgovarajuće komisije.

Problemi s kojima se borim uglavnom su ovi:

1) Nedovoljan grafički kapacitet tj. pretrpanost naših štamparija. Mi vrlo brzo pripremimo rukopise za štampu, ali ih štamparije uzimaju u rad sa velikim kašnjenjem.

2) Rukopisi nam vrlo često dolaze preko školskih vlasti nepotpuni, bez svih slika i priloga, pa i zbog toga dolazi do izvesnog zašto.

3) Univerzitetski udžbenici u 80% slučajeva s vrlo teškim slogom (matematika, medicina i drugo), pa nije lako naći štampariju koja bi takve rukopise mogla slagati, upravo — takvih štamparija je malo.

4) Najzad, traži univerzitetskih udžbenika uglavnom su mali (najviše do 3000 primeraka). Takvi se poslovi ne rentiraju štamparijama, pa

ih one, s malim izuzetkom, nerado primaju.

Ipak sa štampanjem univerzitetskih udžbenika, kao što sam ranije rekao, u ovoj godini ide vrlo dobro. Tome je doprinela i činjenica da je univerzitetska komisija za udžbenike vrlo ekspeditivna i da ima dovoljno sredstava za dodeljivanje subvencije koje mi isključivo upotrebljavamo za snižavanje cena udžbenika.

DOCENT FILOZOFSKOG FAKULTETA DR DIMITRIJE VUCENOV:

Udžbenik je najčešće rezultat naučnog rada čitavog niza naučnih radnika

— Zašto nemamo udžbenika na fakultetima društvenih nauka?

— Verovatno, bar koliko se tiče Filozofskog fakulteta, iz mnogih i raznovrsnih razloga. Fakultetska komisija za udžbenike nije nikada, koliko je meni poznato, od završetka NOV do danas pravila anketu među profesorima po ovom pitanju. A takva anketa sigurno bi otkrila čitav niz uzroka i različitih stavova ne samo u pogledu problema udžbenika nego i čitavog sistema nastave. Po pitanju udžbenika i njihovog mesta u sklopu sistema nastave postoje različita i oprečna mišljenja koja nisu uvek prouzrokovana samo subjektivnim stavom i iskustvom pojedinih, nego često i objektivnim uslovima. Iz čitavog kompleksa uzroka nedostataka udžbenika ja bih izvio pre svega jedan u kome se skoro i ne govori i koji se potpuno zanemaruje kad se raspravlja o ovom pitanju, to je pitanje metoda. Udžbenik je najčešće rezultat naučnog rada čitavog niza naučnih radnika i njihovih pojedinačnih dostignuća, ali je ta različita pojedinačna postignuća potrebno povezati u jednu metodski zaokrugljenu celinu (pri čemu će neki i otpasti, a drugi dobiti drukčije tumačenje itd.). A pitanje metoda, ne u njegovim opštim principima nego u detaljnim razradnoj celini, ne možemo smatrati u ovom trenutku rešenim za znatno deo naučnih disciplina. Pre metode u tim naučnim disciplinama dosadašnje naučne discipline ali nismo uspeali da u većim naučnim radovima afirmišemo u potpunosti razradan nov metod. Pisati udžbenik u takvim uslovima i u takvoj situaciji stavlja autoru u zadatak u čije se rešavanje oni teško mogu upuštati bez veoma velikog rizika.

Bilo bi, razume se, sasvim pogrešno svesti uzroke ovog pojava samo na ovu komponentu, pa je zato neophodno potrebno izvršiti široku analizu ovog problema, čuti mnoga i različita mišljenja i suprotne stavove.

— Koji upotrebljivi udžbenici postoje? Zašto profesori ne objavljuju udžbenike ili ne autorizuju skripta?

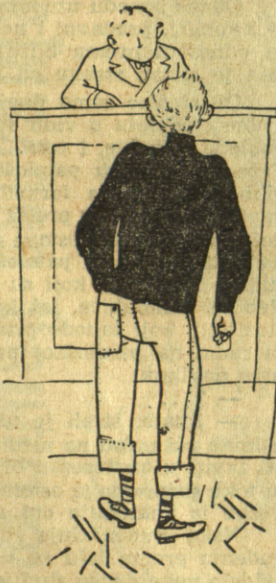
— Na poslednje pitanje mislim da sam delimično već odgovorio, bilo bi celishodnije da na oba pitanja odgovori komisija za udžbenike koja deluje na fakultetu već deset godina i ima svakako potpuniji pregled i bogatu desetogodišnju dokumentaciju o ovom problemu.

— Predlozi?

— Mislim da bi jedna dobrosmišljena i utrajno vodena politika komisije za udžbenike na Filozofskom fakultetu mogla da postigne bar delimične rezultate.

СА И ОКО ИСПИТА

НАЛИЧЈА

Januarski ispitni rok već je završen na svim fakultetima. Statističke podatke još nismo imamo. A sve dok oni budu nepoznati nemoguće je praviti bilo kakve analize, donositi sudove ili izvlačiti zaključke. Brojni utisci ponekad sa ispita koje sam obilazio su samo lična zapisa ili pribelježeni detalji iz razgovora sa mnogim kandidatima i ispitivacima.

Kod kandidata koji je vršno uspešno analizirao drame Hamlet, Dr Vojslav Burić zapazio je istovremeno i neznanje i zbuđenost. Postavljao je pitanja profesor je pokušao da utvrdi šta je po sredini. — I šta je dalje bilo sa Ofelijom i Hamletom? —

— Pa... onda je Hamlet prešao Ofeliju...

Pod traženjem pristojnosti zahtevi mnogih profesora su često i preterani (studentkinjama medicine je zabrađeno dolaznje ne samo na ispitu već i na vežbi u znanjima. Po hladnim zimskim danima pojedine prostorije fakulteta su pretvorene u garderobe za presvlačenje). Osporavao ispravnost stavova pojedinih profesora otreći se za realnost i elastičnost pridržavanja jedne norme. I tražimo da studijeti sami u granicama svojih mogućnosti i nazora, svojih izgledom i ponašanjem doprine su da ispit poprimim jedan svetlani čin. Ali učestala od-

govaranja na ispitu uz jvaka- lne gume i жаргон »штрафте« koji pojedini »лафони« преносе и лансирају и по испитним дворанам превлази све оквире пристojности и у најшире схваћеног »слободног понашања«.

Још једним примером може се таква појава илустровати. Своју »збуђеност« на испиту из фармакологије један медицинар је овако мотивисао:

— Знате, нешто ми данас не раде кликери.

Запањеност, Др Синоше Богдановића је вероватно схватио као одушевљавање и скромно додао: »Заста ја мртво капирам рафа и Чаља«.

Плашећи се »моралисања« избегavamo дискусије о понашању студената на јавним местима. Задовољни општим стањем као да затворених очију прелазимо преко испица појединачно. И поред тога што они могу да буду и те како драстични. Случај студента који је у овом испитном року напуштајући испит кочицашки основао професора то најбоље показује.

Кад је стао пред професора у глави му се вртело, у ушима звонило. Зурно је у питања чија су слова играла и бегала некуд по таваници. Покушао је да одговара али је језик отказивао сваку послушност.

Испитивач је приметно неформално писничко стање кандидата и посматрао га да испит одложи за дан-два.

Иреварите се ако помислите да је посреди била »трема«. Пошто се добро испавало кандидат се већ сутра појавио пред професором: и добио десетку. Ова прича са хепиједном имала је тужан почетак.

Бруцошу је много било стало да положи свој први испит. И слушајући од старијих да знање није увек довољно, поверовао је у мајсторије неких старијих »испитних вукова«. На пола сата пред почетак испита на еке је испио дули коњак.

Грозничавост предиспитне психозе узини људе децом. Тако да често поверују и у најнајније приче и савете и ексонстрисане у проблематичним главама.

У кабинет једног стријер професора пријавила се студенткиња која је сутрадан требала да полагаје. Наравно, била је примљена. Само, што професору и после полчасовног разговора није био јасан циљ те посете. Још мање онда кад је и дотад неведани разговор девојка овако наставила:

— Ви наравно излазите на улици... приметите оаидере... Само је и заборавите... А ја. Све ми се урежу... и одједном почну да јуре кроз главу... и...

Професор је знао за себе да није психијатар и ко зна дакле би отишла његова збуђеност, да наједном девојка није почела да се слободноје заваљује на наслон фејеле.

Уз уздицано истурање груди, слободније пребацивање ногу и мазно понављање:

— Знате, ја немам дечка... а...

Непојмљивост овог несвакидашњег случаја заслужује да буде забележен. Нелагодност коју при то изазива толико сразовање једне људскости уздржава од већих коментара.

— Знате, ја немам дечка... а...

За ову су ми појаву рекли да је нетипична. Ретка је и отекора се појавила.

Спремајући се за испит професор у пола осам улази у свој кабинет. И тамо затиче телефон како најакко звони.

Догоди се да се непознати саговорник интересује: да ли је П. Н. који данас полагаје, полагао и да ли је... Најлогичније је да брижни родитељи или пријатељи, кад већ знају број телефона зна и време почетка испита. Учивост ипак налаже да му се саопшти да испити почињу тек кроз пола сата. Телефонирају разноразни људи. И на различите начине ће се захвалити и — наставити разговор. Неко ће професору ставити до знања да је тај и тај кандидат преосетљив и збуњљив. А неко ће — пошто му је син »случајно« рекао име професора код којег данас полагаје етети се професора и погсетити га: како је његов брат од тет-

ке био интимни пријатељ ку- ма професоровог пашевога.

— Кроз неколико треаутака пред љама већ седи тај кандидат. И претпостави себи тежину тог напора. Да и после примања такве увреде — за једног наставника нема теже — уздржите себе. И будите правични и непристрасни према кандидату. Ипак — кажу професори — утени вас помисао да млади човек можда и не зна о »услугу« која му је учињена.

— Знате, ја немам дечка... а...

Све нас теше такве могућности. И поверење у достојанственост наших професора.

— Знате, ја немам дечка... а...

Јануар је прошао. остали су резултати успомене анегдоте...

Овај напис није имао за циљ да још једном напоменем англичичко тражење нечег типичног. Само, да се забележе поједине појаве које својом проблематичношћу упозоравају да се преко њих не прелазни олако.

Владимир МАТОВИЋ

— Знате, ја немам дечка... а...

— Знате, ја немам дечка... а...

Reportaža studenta

OD SKALPELA DO HUMANOSTI

Bolnički krug je tih. Fasade bolničkih zgrada zajedno sa senkama bolesničkih glava, koje proviruju kroz prozore, daju još jači ton toj tišini.

Još sa ulaza se vide bela ambulantska kola. Sofer drema za volanom. Čeka. Starija žena izduženog izboranog lica prolazi sa detetom. Devojke u belim mantilima trčkaju po snegu. Prelaze iz jednog bolničkog odeljenja u drugo. Dovikuju se. I njihovi glasovi koji bi trebalo da odjekuju u vidu smeha imaju manastirski zvuk. Zvuk koji nastaje u blizini smrti. U blizini života.

Starica drži dete za ruku. Oni gaze polako. S vremena na vreme mali zastaje i podiže čarapu.

Ispod crnih kaputa, koji brzo promiču, vire beli mantili. To su studenti. Koraci im šušte po snegu. Zure.

Tišina bolničkih fasada, bela ambulantska kola, zadržali sofer, bolničarke, starica, dete i miris bolničkih hodnika se spajaju u jedno. I stvaraju ono što čoveka dira, što grči osmeh na rubovima njegovih usana.

Dvorana za vežbe iz anatomije je prostrana i osvetljena sa čitave istočne strane. Ulaz je prost. Vrata su od običnog drveta.

Na specijalnim pravougaonim stolovima leže anatomske preparate, tj. telesa bivših ljudi. Onih, koji su znali da koračaju po snegu, da se voze trolejbusom i tramvajem, da se udvaraju, da budu lenji...

Svrđnuti formalinski leševi leže opruženi. Jedan zgrčeni starac je podigao desnu nogu kao da želi da se dignu. Pogled mu je jeziv. Pravi mrtvački. Kosa seda, nakostrešena. Usne zgrčene u jezivu grimasu, koja se retko kad vidi u svakodnevnom životu... Preko stomaka mu je prebačena polumokra krpa od nekog džaka.

Dotada sam mislio da su demonstratori obično neki snagatori i bezobzirni tipovi. Ali, kad sam video ko vodi ovu grupu začudio sam se. To je bio onaj fini, slabački dečkić, koji me je obično budio klavirskim sonatama i etidama. Onaj mladić, koga je često glas majke prekidao u nevinj dečjoj igri.

Da li je to on? Pa to nije moguće! Trebalo je da studira muziku, a ne medicinu.

Prišao sam njegovj grupi. Da, on je bio taj što se tako ležerno naslonio na stomak leša i, na stomak anatomske preparata. Demonstrator, moj poznanik, pita:

— Koji živac inervise musculus nadlaktak? Grupa mladića u prvi mah čuti. Zatim jedan, najhrabriji, odgovara otegnuto:

— Ramus... plaksi... plaksialis, braho brahialis...

Ruke demonstratora pokazuju istakapljeni deo mišice. Gomila čuti, samo jedna devojka šmrkće, mršti se i menja maramicu. Smrad je ubija. Možda želi da se sakrije od poslednjeg leševog pogleda koji je još uvek prisutan.

Koža mrtvacu je usled dugog stajanja u formalinu stvrdla i postala slična koži za opanke. Po nogama mu se posipaju tamne pege. Ima već nedelju dana kako je taj leš zauzeo to mesto posle kupanja u formalinu. Seča je tek počela. Počelo se sa rukom. Od ruke prelazi na noge, od nogu na glavu, pluća, sve dotle dok se potpuno ne rasklopi taj mehanizam bivšeg čoveka...

Maramica, lešev pogled, gomila i demonstrator su još tu.

Nesuđeni pijanista, demonstrator, maše skalpelom i pita:

— Koji se mišić pripaja na fossi surraglenuidalis scapulae?

— Musculus triceps brahii caput longum, odgovorio je onaj prvi već sigurnije, dok su ostali još uvek čutali.

Oko pola deset vežbe su bile završene. Studenti su počeli da se razilaze. Sala je ostala skoro prazna. Nekoliko mladića i jedna devojka su tražili svoje kapute u uglu.

— Kako ste se osećali kad ste prvi put prešli ovaj prag, kad ste ušli u ovu, tzv. anatomsku dvoranu? pitao sam.

U prvi mah nisu znali šta da kažu. Dok se devojka kolebala mladić je dodao:

— Pa, znate, to nije za mene ništa...

A zatim je devojka uzela reč.

— Prvi put kad sam ušla u ovu dvoranu nije mi bilo baš prijatno. Videla sam neke ukočene ljudske prilike sa kojih je ruka demonstratora nešto sekla. Docije to nije bilo strano. Ali u početku sama pomisao da su to ljudi navodila me je da o njima razmišljam.

... Često su mi se u snu, iz uglova mračne sobe javljale prilike formalinom smrznutih leševa, onih sa naših anatomskih stolova.

U početku mi se u prolazu trotoarom glavne ulice s vremena na vreme činilo da vidim neke od naših mrtvacu.

Posle prvog susreta sa lešom nisam mogla da ručam. Sve mi se gadilo. Naročito slaninu nisam mogla da vidim. Jer, prvi leš koji sam ugledala pripadao je nekom debeljuku i iz stomaka, koji je na nekoliko mesta bio prerezan, virilo je žuto-zeleno salo. Taj osećaj gađenja mi je postepeno postao stran, ali pre neki dan zamalo da nisam povratila sve što sam tog dana pojela.

Za večeru sam imala pasulj. Pošto volim pasulj, počela sam da ločem. Kad odjednom, iz dubokog tanjira proviri parče slanine sa dlakastom kožom iste boje kao salo mrtvacu koga sam prvi put videla... Svi ti kompleksni gađenja su se postepeno izgubili, kad sam to shvatila da je to predmet izučavanja... Ali, još i danas mi nije sasvim svejedno... Neke moje kolege te vežbe neozbiljno shvataju, prave razne glupe šale, tako, naprimer, biju mrtvacima čvrge.

... Teško mi je bilo da se naviknem na miris. Ali pošto sam često bila prehladna nisam ga osećala. Sada ga pomalo osećam, ali pomaže mi maramica.

U ruci je držala svilenu maramicu sa monogramom.

To je bilo sve što je mogla za nekoliko minuta predaha između časova i vežbi da kaže. Uхватила je kolegu pod ruku i otrčala.

U sali više nema nikog sem leševa. Na tabli su kredama raznih boja iscrtani i ispisani latinski nazivi živaca, kostiju i mišića mišice. U samom dnu dvorane odmah pokraj prozora u nekoliko staklenih sudova plivaju aorte i srca.

Dok sam tako kružio pogledom po podu i stolovima, neko zalupi vrata i zaključa ih. Da nisam odmah potrčao i zalupio na vrata simpatična glava jednog starca u belom mantilu mi ine bi otvorila vrata. Morao bih da ostanem još čitav sat, sve do dolaska druge grupe, a što mi ni najmanje ne bi bilo prijatno.

Šef sale za vežbe iz anatomije je asistent Dr. Jovanović. Na jednim belo obojenim vratima ispisano je njegovo ime.

Njegov kabinet je bio pun. Jedan student se preznjavao, jer je morao da izgovori čitav niz latinskih naziva.

Na maloj cedulji, odmah pokraj pitanja, su se nizali čas plusevi čas minusi. To je bio znak znanja ili neznanja.

Pošto mu je postavio pet do šest pitanja upitao je ostale, koji su sticali rutinu na tuđim greškama:

— Ko želi još da kolokvira?

Dva do tri mladića su se odmah javila. A za njima još neki. Ustali smo i prešli u drugu sobu gde je počeo naš razgovor. Pošto sam u nekoliko reči objasnio šta me je navelo da ga posetim, upitao sam:

— Šta mislite, da li je humaniji onaj koji se pri prvom susretu sa lešom uzbudi, pa čak, možda padne u nesvest, ili pak onaj koji ostane miran? Da li uopšte postoji veza između uznemirenosti koja prati prvi susret sa lešom, tj. anatomske preparatom, i humanošću?

— Ja se ne slažem s tim. Pitanje je, po mom mišljenju izlišno, jer ja nisam video da se uzbuduju...

Odnos između uznemirenosti i humanosti. Strah od leša je iskonski, pradačni i nema nikakve veze sa socijalnošću, sa odnosom prema bližnjem tj. sa humanošću. Strah od leša je sličan strahu od gomile, krvi.

Od stotine samo dvoje, troje osećaju neku jaču nelagodnost od leša u vidu straha. Oni pri prvom ugledu leša poblede, uzdrhte, i odu... Ali se postepeno i oni naviknu. Teže je raditi sa patološkim leševima, ali kad čovek navikne da radi sa formalinskim leševima na vežbama iz anatomije, onda je prelaz na patološke leševe, koji su često još vrući kad se postave na sto, prirodan. Od formalinskog na patološki, a sa patološkog na leš koji prati izučavanje sudske medicine, koji su obično naduveni, leš nekog davljenika, samoubice, leš koji ima neprijatan miris... Naši služitelji, koji takođe prisustvuju vežbama, kažu: Ne bi ti ja radio na patološkoj pa da me ubiješ... A studenti se brzo naviknu.

— ?... — Znate, strah je ubijen onog trenutka kada brucos odmah pri upisu na medicinski fakultet iz neke radoznalosti zaviri u anatomsku ili pak u patološku salu. Docije se u toku priprema iz ostologije naviknu. A posle tri do četiri vežbe iz anatomije oni se potpuno srede...

Neke studentkinje su morale da se ispišu. Taj osećaj gađenja prema lešu su verovatno potencirale, ili su im se svideli neke druge studije. Po mom mišljenju savladavanje tog odnosa leš, strah ide lako, još od gimnazije. Najteže je savladati onaj fizički kontakt. Medicinari i stomatolozi to savladaju sa manje muke, dok difovci, naročito studentkinje teško mogu to da podnesu.

Bolnički krug je oživeo. Senke bolesničkih glava više ne senče bolničke zidove. Velike lokve od snega koji se topi šire se po trotoaru. Glas studenta koji prodaje medicinski podmladak dopire sa ulaza...

Andra JEFTIĆ

(Ilustracije Mome Markovića)

* ЗА НАШЕ СТУДЕНТКИЊЕ *

Друштвени клуб студенткиња решно проблем хигијене и друштвеног живота у дому „Вера Благојевић“

НЕКА FRESTANU PRICE O NAMA

Више пута су нас звале: „Дођите да видите шта смо постигле. Нек једном већ пре стану уриче о нама!“ И ми смо отишле у дом „Вера Благојевић“ у прави час. Комисија за хигијену и побољшање естетског изгледа дома биле су на раду. Шест девојака из „Гајрета“ са бележницама протрла је кроз све собе „Вере Благојевић“, записало у сваки орман, англо сваки душек, јастук и зашарало прстом по кофери. Све се пре гледало са великом пажњом. „Шта има испод тога јастука? Дигни, Цицо, да видиш!.. А испод душека? — хартије!“ и „гајретски Дракон“ бележи собу, кревет... А у исто време комисија из „Вере Благојевић“ у једној соби Гајрета примећује: „Могле су боље да се наместе те кутине“.

Идуће недеље проћи ће нова комисија. У бележницама ће сигурно бити мање примедби које ће изаћи пред Управни одбор. Ми нисмо равније биле у „Вери Благојевић“. Ми смо само слушале луге и нимало похвалне приче о овом дому. Зато смо данас биле изненађене. Беспрекоран ред и пријатна, скоро домаћа атмосфера у собама са по осам, десет, дванаест, па и тринаест кревета изненадили су нас. Певеће, висеће полице са књигама од најобичнијих дасака, али укусно уређене, велики програми позоришта и биоскопа, периодични систем олемената, пејзажи... А у ходнику, између два ормана, иза разветлог њебета, учioniце су биле пуне. Ту су укусно намештене просторије Друштва пог клуба. Претседник клуба, Нола Шитаконић, пона је говорила: „предвиђано уређење још једне просторије клуба, само сада у „Вери Благојевић“... Већ смо организовале заједничке посете биоскопија, по сваженим ценама, другарке и књижевне вечери... Планирамо предавања о цртежу, сликарству, музици, моди... Како мислите? Да! То је дело Друштвеног клуба студенткиња, али ми смо чврсто повезане са управним одбором који нам увек помаже...“

Д. В. — В. Т.

USPELA AKCIJA KLUBA STUDENTKINJA FILOZOFSKOG FAKULTETA

Revija praktičnog odevanja

ma, nisu za male i debele, jer one šire figuru...«

Revija je uspela. Ali, ako se uzmu u obzir teškoće na koje su nailazili organizatorilikom njenog pripremanja, malo je reći samo to. Jer angažovati veliki broj stručnjaka i preduzeća da materijalno im savetom pomognu realizaciju ovakve originalne revije, bez ikakvih materijalnih sredstava i bez obzira na opšte nezumevanje i pored svega toga ipak uspeti nije bilo ni malo lako.

Klub studentkinja Filozofskog fakulteta ima u planu bogat program: niz predavanja za studentkinje iz oblasti etike, medicine, umetnosti, društvenog života i politike, saradnju sa dečijim odeljenjem biblioteke opštine „Adarlija“, obilazak dečijih obdaništa... Revija Praktičnog odevanja jedan je od prvih velikih uspeha ovog tek osnovanog Kluba.

M.

Garderoba studentkinje

Osnova dobre garderobe za mladu devojkicu je jednostavna sukinja i pantalone za terenski rad, za izlete i radove u ateljeu. Sa nekoliko bluzi različitog kroja i od raznih tkanina sa tom suknjom i pantalonama možete izgledati skladno i lepo u toku celog dana. Za hladnije dane džemperji sa visokim okovratnikom, po samo pre podne. Bluze od pamučnih tkanina u raznim bojama sa dugim ili kratkim rukavima ili potpuno bez njih, ali kad dođe veče, treba pomeniti bluzu. Mesto pamučne, svileni ili čipkanu bluzu zatvorenu oko vrata, ali ako idete na igranku sa dekolteom. Tanke devojkice lepo izgledaju sa bogato naboranim rukavima, a punije će bolje učiniti ako nose tesne rukave ili rukave tričetvrti.

M. B. JOVANOVIĆ

Zanimljivosti

ODGOVORI STUDENATA U ANKETI RADIO BEOGRADA

Šta najradije slušate

Koje govorne emisije rado slušate? — Bilo je prvo pitanje.

Koje muzičke emisije rado slušate, u koje vreme tokom dana imate mogućnosti da slušate naš program,? — sledila su pitanja upućena slušaocima Radio Beograda.

U beogradskoj anketi najviše je učestvovalo studenata. Statistika je pokazala: 1.988 anketiranih slušalaca, a od toga su 680 — studenti, ili 35,2 otsto.

ŠTA STUDENTI SLUSAJU

Studenti su od govornih emisija rekli da najradije slušaju radio dramu. To je upisano na tačno 356 listića.

Na „tabeli“ od 16 predviđenih emisija ankete prema studentским odgovorima Radio vam odgovara na drugom je mestu, a

STUDENTKINJE,

★
SALJITE NASEM LISTU
SVOJE PRILOGE,
ZELJE I PITANJA.
★

KO BI REČAO...

... da rešetke na prozorima mogu da budu problem u studentskim domovima.

Nаша слика показује задњу фасаду дома студенткиња у Сарбрикену. До пре извесног времена, ова три прозора су била без решетки: студенткиње из ових соба рекле су управници да ма да решетки не би естетски деловале на њиховим прозорима. Међутим, када су се вратиле са зимског распуста, решетке су биле поново ту. Тиме се ваљда постиже да студенти који долазе у посету после времена одређеног за то могу да дођу само на главни улаз или кроз прозор од вечерњине Сарски студентски лист Спекулум протествовао је против овог на-

zatim sledi emisije Novosti i zanimljivosti iz nauke i tehnike.

A sport: — Deli četvrto i peto mesto sa emisijom Vesti.

Pedagoška pitanja, Prikazi i beleške, žena u domu i društvu — to su emisije, za koje je oko 50 studenata reklo da ih sluša. Na poslednjem mestu „tabeli“ nalazi se emisija za selo.

NAJVIŠE MUZIKA ZA IGRU I ZABAVNA MUZIKA

Tačno 500 studenata reklo je da rado sluša muziku za igru. Nešto manje napisalo je u anketi listićima da rado sluša zabavnu muziku.

I narodna muzika „osvojila“ je rpeko 50 procenata. Ova muzika se nalazi na „tabeli“ ankete na trećem mestu. Zatim sledi operaska muzika, popularna muzika, scistička i na poslednjem mestu je kamerna muzika.

Veselo veče, oq mešovitim emisija, manje studenata sluša nego li zabavno veče.

I da pomenemo još jedan podatak — studenti u beogradskoj anketi odgovorili su da najviše slušaju Radio Beograd popodne, a naročito uveče.

D. ROGOŠIĆ

USKI STEZNICI PRETE JAPANSKIM DEVOJKAMA

Japanske devojkice su u poslednje vreme oduševljene „linijom“ Merling Monro. Povodeći se suviše, za njom, one suviše upotrebljavaju uske steznike da bi uvećale svoj šarm.

Gospođica Kaoru Murakami, predavač na Osaka-univerzitetu govorila je u predavanju u Kioto Sandiju o trenju i pritisku na unutarnje organe koje vrše uski steznici. U jednom eksperimentu, ona je ispitila šesnaest zdravih devojkica na pritisak od prajasa dugačkog šezdeset santimetara i širokom deset santimetara. Pronašla je da steznik vrši pritisak od 25 kgr. kada se stegne za tri santimetra i od 36 kgr. kada se stegne za sedam santimetara. Pritisak je bio mnogo veći na telo kada su devojkice morale da se saginju ili da sednu na stolicu.

Rentgenska analiza je pokazala da su stomak i dvanaestopalačno crevo pritisnuti i iskrivljeni, srce je trajno pritisnuto i proces disanja isprekidan kada je steznik jako pritegnut.

metara i širokom deset santimetara. Pronašla je da steznik vrši pritisak od 25 kgr. kada se stegne za tri santimetra i od 36 kgr. kada se stegne za sedam santimetara. Pritisak je bio mnogo veći na telo kada su devojkice morale da se saginju ili da sednu na stolicu.

Rentgenska analiza je pokazala da su stomak i dvanaestopalačno crevo pritisnuti i iskrivljeni, srce je trajno pritisnuto i proces disanja isprekidan kada je steznik jako pritegnut.

Elementi ženske lepote

Ružna žena ne postoji, kaže francuska moda. Uostalom, čemu služe tolika sredstva za uljepšavanje? Ali, uz ta sredstva potrebno je da se i žena pomalo žrtvuje. Onda će se tek postići željeni rezultat.

Evo nekoliko elemenata ženske lepote, kako ih iznose francuski kozmetičari.

Kosa je prvi element lepote. Može da bude prava, bez ikakve frizure. Takva kosa daje licu skoro neprimetan sjaj, možda mu pomalo oduzima od lepote,

ali tek ima onu posebnu vrednost.

Ako je pak u nemirnim i neuradnim uvajcima, može se ugraditi sasvim slabom ondulacijom. U Francuskoj je čak, zahvaljujući podestim tečnostima za ispiranje pri pranju kose, omogućeno da žena istog dana bude i plavuša i crnka. Promenjena je i linija frizure. Kosa se sada spušta na uši i duž lica a pokriva čelo. Dozvoljeni su i jedva приметни talasi.

Usta i oči se smatraju drugim

elementom ženske lepote. Neka da je lepota bila u krupnim očima i malim ustima. Danas se oči uvećavaju po volji, zahvaljujući šminkanju. Ali usta? Ona danas ne smeju da ostanu mala i tanka, jer odmah će se takvoj osobi, pripasti osobine tvrdičluka, zlobe i bezosećajnosti. One koje imaju sočna i mesnata usta mogu da budu sasvim zadovoljni. Ali usta se mogu učiniti zadovoljavajućima, i ako ih prirodno nije „skrojila“ prema današnjim zahtevima. To se čini analognom šminkom (doterivanjem donje usne i njenim „pobedjavanjem“ kao liniji), a najzad i sa dobro odabranim tonom.

Bez ovoga drugog lice neće dobiti željeni izraz. To potvrđuje Kristian Dior, koji se dugo bavio proučavanjem boja (boje ruževa imaju svoju poeziju i ne služe tome da stvore zabunu, kaže Dior).

Vitkost je treći element lepote. Kažu da se u Francuskoj slabi bez suza i muka, da postoji aparat koji to vrlo jednostavno vrši. Žena, u haljini, treba samo da se izloži njegovom dejstvu 45 minuta i biće sve u redu. Pošto u Francuskoj tek stariji svet vodi računa o oduvanju vitkosti, sada se radi na konstrukciji jednog aparata u kombinaciji i sa toplim dejstvom, tako da se u isto vreme leči i reumatizam.

E. A.

Prvo žensko sportsko društvo

Najzad je u SSOSBU ozbiljno pokrenuto pitanje ženskog sporta na našem univerzitetu. Već se vrši reorganizacija postojećih ženskih sekcija pri klubovima, a osnovano je i prvo žensko sportsko društvo od studentkinja iz studentskih domova „Vera Blagojević“ i „Gajret“.

Kod studentkinja vlada ve- liko interesovanje, naročito za plivanje, stoni tenis, košarku, odbojku i mali ruko-

met. Oformljene su sekcije za sve pomenute sportove izuzev za mali rukomet.

SSOSBU pružice punu materijalnu pomoć novoosnovanom društvu. Razmotreno je pitanje izgradnje terena, pa se predviđa izgradnja jednog terena za košarku ili odbojku i mali rukomet u dvo-rištima pomenutih domova.

Kako saznajemo plivačice već treniraju u plivačkom bazenu „Severa“.

ЦРВЕНИ ЖИГ

РОМАН У НАСТАВЦИМА

САДРЖАЈ ПРВОГ НАСТАВКА

Бивши трговац поштанским маркама Лон Николас долази другом трговцу, Максу Адријану, и захтева од њега да му исплати вредност марака које му је, како он тврди, узео преваром, претстављајући се преко писана као Оскар Риверо. Адријан га изненадно удара и онесвешћује, проналази код њега револвер, али не зове полицију, већ јавља Лоновом пријатељу, Ларију Сторму, исто тако трговцу маркама, да дође по њега. Истог тог јутра Лари долази у своју радњу и отпочиње разговор са својом секретарицом, Елен Диксон.

Иза тезге стајао је и један младић од једва петнаест година. Био је сувише висок за своје године. Тврдоглава првена коса била му је очигледно обилно наквашена водом, али без видљивог успеха. Њему насуспрот, на страни за муштерије, стајао је други младић истих година са затубастим носем и предузимљиво истуреном брадом. Први је био Чарли, помоћник Ларијев, а декак с друге стране био је Мики, мали колпортер и стална Чарлијева муштерија.

— Је ли се штогод догодило за време мог одсуства? — упита Лари Елену.

— За вас имам изненађење, рече Елен. У канцеларији вас чека легуистка млада дама.

— Ако сте даму изабрали ви, сигурно није лепушкаста, рече Лари. Уосталом, нећу ни да је видим, била лепа или не. Треба најзад и да завршим процену Хофенштајнове збирке. Зар вас, Елен, не плаћам за то да ме штитите од њуиди?

— Ипак сам уверена да у овом случају морате с њом да разоварате, правдала се секретарица. Она је кћи наше дугогодишње муштерије, пуковника Уорна. Изгледа да је због нечега веома узрујана. Мислила сам да ћете је ви боље умирити од мене.

— Драго дете, ту сте можда у праву, рече Лари благонаклоно.

Он пође вратима и отвори их. Његова канцеларија није била ништа отменије уређена од саме продавнице. На удобној клупској фолеји седела је посетитељка.

Елен је била у праву — Луси Уорн била је лепушкаста, могло би се рећи лепа. Била је висока, црнокоса и носила је црн шеширић са копреном преко пола лица.

— Веома ми је мило што се с вама упознајем, госпођице Уорн, поздрав је Сторм. Ваш отац ми је био стари пријатељ. Много сам га поштовао.

— Заиста? — глас Луси Уорн био је леп и звонак, али у том тренутку звучао је непријатељски.

Лари је погледа зачуђено, извади из чепа табакеру и понуди је. Она узнегарету.

— Отац је увек с великим поштовањем говорио о вама, рече Луси. Често ми говорио да сте ви један од ретких поштених људи у целој трговини маркама. Али, господине Сторм, имам разлога да посумњам у то.

Лари седе на столицу и насмеши се:

— Можда ћете ми отворено рећи о чему се ради, пре него што покушам да сузбијем ваше неповерење према мени.

— Игледа да је осмех проманио свој учинак у односу на Луси.

— Да ли вам је познато да је збирка мог покојног оца продата прошле недеље на јавној дражби? — упитала је строго.

— Да, знам, потврди Лари. Нисам нажалост могао да присуствујем. Био сам на годишњој скупштини Филателистичког савеза у Њу Орлинсу.

— Отац је уложио отприлике четврт милиона долара у своју збирку, настави Луси Уорн. Поштанске марке схватао је као штедњу, исто тако као што други схватају акције и обвезнице.

Лари слегну раменима:

— Чини ми се да се то покаже као погрешна рачуница. Скупљање марака је у првом реду уживање, бар би тако требало да буде. Ликвидациона вредност збирке ретко достиже су му коју је власник уложио у њу.

— Шта сматрате одговарајућом ликвидационом вредношћу. Мислим на ту вредност у поређењу с новцем уложеним у збирку?

— Ако је скупљање обављено опрезно и стручно, отприлике три четвртине. Ако се пак скупљач виђе уопште разумео у марке, много мање, једва једна десетина.

— Мислите на то да је тада скупљач био варан од трговца, рече Луси не тресућици.

— Сасвим тачно, признаде Лари мирно.

— Сматрате ли да је 50.000 долара за збирку мога оца одговарајућа продајна вредност? Лари скочи.

— Не, забогат узвикну он. Сам сам му предао толико марака које у сваком случају вреде више од тога.

— Због таквих марака сам и доша к вама, настави Луси и отвори торбицу вадећи из ње целуљину. Продали сте мом оцу једну марку с ликом Цексона са двотиском од 1867. Не знам тачно шта те ознаке значе, али отац је сваку марку тачно каталогизирао; означавао је куповну цену, вредност по Скотовом каталогу и суму која, по његовом мишљењу, претставља праву вредност марке.

— Свака роба, па и марке трпи извесну промену вредности. Код принудне продаје, рецимо...

— Отац је платио 1800 долара за тог Цексона, прекиде га Луси. Скотов каталог наводи за њу вредност од 2000 долара. Тага ју је ценио на 2500 долара, јер се радило о веома лепој, нежигосаном примерку.

— Тако је.

— На лицитацији ова је марка добила 450 долара, господице Сторм. Сматрате ли ви то одговарајућом вредношћу? А то је само један од неколико десетина случајева.

— Слушајте, молим вас, даље! После лицитације извршиоци су примили извештај о успеху дражбе. На њему је, између осталог стајало: Цексон са двотиском продан за 450 долара. Господа се наравно изненадили јер је ваш отац некада вредност марке ценио на 2500 долара. Али, на крају крајева, лицитација... вероватно се превише очекивало. Оно што господица знала, било је то да је Адријан лепа примерак извадио из збирке вашег оца и заменио нешто оштећеним, жигосаним комадом, који, као што сам рекао, не вреди више од 450 долара.

— Али, господине Сторм...

— Према томе, настави Лари, Адријан ће признати процеснај за подметнуту марку, док се, по свој прилици прави примерак још налази код њега. Он ће га после неких времена продати и остварити потпуну вредност.

— Па то је обична, препреда на превара!

— Имате право. Али, једина могућност да се докаже Адријанова превара, нажалост је само у томе, да се провали у његову радњу, да се објаве блгајна и украдена марка пронађе.

— Али, ми морамо да докажемо ту превару, господине Сторм! Зар не бисте ви могли да се пред судом закунете да сте мом оцу продали тачно одређене скупе марке и да су ти примерци пре лицитације били замењени мање вредним?

— Могу да се закунем и да докажем да сам вашим оцу продао ову или ону марку у оваквом или онаквом стању, али не могу доказати ко је те марке заменио.

— Зар не бисмо могли да дођемо до дозвола за претрест Си гурно је још...

— Немамо довољно доказа, упаде Лари девојци у реч. Адријан ће сасвим просто рећи да сви скупљачи измешају своје збирке и да ваш отац није никакав изузетак од тог правила. Ми трговци већ годинма еумљамо у Адријана, сумњамо да тргује украденим маркама. Али, те се марке не појављују на америчком тржишту. Чини нам се да их продаје европским трговцима. За то се ти примерци и не могу пронаћи.

— Али, ја морам да дођем до доказа, господине Сторм! Адријан ми мора платити стварну вредност збирке! Схватате ли шта то за мене значи?

— Радо ћу вам помоћи при томе, истинити се Лари. Још одавно чекам прилику да Адријану подметнем погу.

— Зашто? Је ли и вас оштећено?

Лари се намрштио.

— Не, непосредно, ако наравно не обратим пажњу на то што ме је вама претставило као варалину. Али, немам једном мом пријатељу поступио је страховито. То вас наравно не занима...

— О, ипак ми испричајте.

Лари јој исприча случај до на Николаса и сумњу да је баш Адријан био Оскар Риверо.

— Ви дакле мислите да ми озбиљно помогнете? — упита Луси брижнито.

— Да, хоћу, иако мислим да нема много наде. Тај је човек превејана лопуза. Појните се да кући, господине Уорн, и донесите каталог свога оца. Ја ћу за то време преведати своје белешке о последицама које сам с њим обавио. Добити опет око шест. Тада ћемо поново да проверимо моје књиге и установимо за колико сте преварени. А онда ћемо заједно на вечеру. Стажете ли се?

— Слажем се, пристаде Луси и устаде. А ако га ни на тај начин не узухати, мислим да га треба гући његовим сопственим оружјем. Морам да дођем до тога мртва.

(Наставиће се)

* ЧИТАОЦИ УРЕЂУЈУ ЛИСТ *

„Долази нам Марија Црнобори“

Почев од овога броја уступамо вама драги читаоци ову страну да је сами уређујете и да одлучујете шта ће се и како ће се на њој писати. Нисмо предвидели никаква ограничења сем просторних, а и ту ћемо се трудити да будемо сасвим еластични и да вам омогућимо, ако буде потребно, и више простора.

О чему ће се писати. И то зависи од вас драги читаоци — уредници. Спорт, хумор, културна проблематика, спољна политика и догађаји на Универзитету су само оквири у којима можете развијати уређивачке способности. Можда желите да организујемо и неки наградни конкурс на принципу СВЕ ИЛИ НИШТА. Или хоћете сами да напишете неки чланак. Пошаљите нам и ми ћемо га објавити и хонорисати.

ЧИТАОЦИ САМИ УРЕЂУЈУ ЛИСТ.

То је наслов наше нове рубрике у којој очекујемо пуну вашу сарадњу. Пишите нам како желите да она изгледа и шта да третира.

ШТА ЈЕ COSEC

Један студент са правног факултета који тврди да је наш стари и стални читалац, жали се да на другој страни нашег листа, на којој доносимо спољнополитичке проблеме, врло често среће скраћенице разних међународних организација којима никако не може да открије право значење...

COSEC је заправо скраћеница од Coordinating Secretariat (Koordinacioni sekretarijat) који је основан на Другој међународној конференцији националних studentskih unija одржаној у Edinburgu 1952. godine, на којој је учествовао и представник SSSJ.

Овај Секретаријат је створен као искључиво административно тело које се сprovodi у живот одлуке Конференције без права делатности ван оквира постављених на последњој Конференцији. За свој рад треба да подноси извештај Конференцији а у периоду између конференција одговара Контролном комитету који саčinjavaju представници sedam nacionalnih unija. Zадаци COSEC-a би према ономе шта је рекла Edinburшка Конференција били — да сарадују са националним унијама у циљу sprovođenja задужака Конференције као и са другим међународним организацијама које се интересују за studentsке проблеме, затим да прикупља и растура документацију о studentским питањима, издаје месечне информативне публикације itd. Седиште COSEC-a је у Lajдену (Holandija), а генерални секретар је Englez Dion Tomson.

Тако је, међутим, COSEC само zamišljen. У пракси је пак показао за ове четри године тенденцију да се од административног тела међународне конференције studentskih unija које сарадују у одређеним обличима претвори у самосталну међународну блоковски оријентисану studentsku организацију. О томе сведоче многе činjenice (slanje delegacija у Aziju и Африку van ovlascenja, karakter COsecovih „nezavisnih“ publikacija kao što је „Student Mirror“ и drugi). Узрок томе лежи у амбијанци извесних националних unija да играју водећу улогу у studentском свету и у том смислу користе и COSEC. Још дубљи су међутим узроци у упорним покушајима одређених кругова у свету да се задржи и продуби podela studentskog sveta на izlovene блокове.

Savez студената Jugoslavije који је учествовао на свих pet међународних конференција од 1951 до данас енергично се супrotstavlja tendencijama које вод, прерастању COSEC-a у међународну организацију, захтевајући istovremeno да он обавља само ону функцију која му је одређена, како се не би угрупирао позитивни процес превазилаženja подељености у studentском свету који је већ у неким vidovima започео.

То је наслов плаката који је у аули техничких факултета објавио посету наше реномиране глумице студентима техника. Од њих смо и добили писмо у коме траже да напишемо нешто о Марији Црнобори. Одазивамо се овој првој жељи и доносимо чланак једног нашег сарадника са Техничке школе.

ИНТЕРВЈУ ПО ЖЕЉИ С.А...

Мари Милош Фотеа, син Марије Црнобори, био је нешто мут што му је један „чица“ омео шетњу са мамом. Ипак, брзо се утешило када је наишла нека девојчица.

— Какав глумца, он хоће да буде шофер или милиционер. Деца посла.

— Нисам желела да се посветим глуми. Првобитна намера била је: учитељ или лекар. Но, да ли сте ви били сигурни да ћете бити оно што сте данас одабрали?

— Волела сам да редитијем на јанским приредбама. Запазли су ме и саветовали да се упишем у глумачку школу која се основала. То је било довољно да, у интервјуу, кришом почнем да се припремам за аудицију. Дубравко Дујини, један од највећих позоришних уметника Загребачког позоришта, примио ме је за своју ученицу. У њему, Титу Строчићу и Бранку Гавели нашла сам изврсне учитеље...

Од педесет уписаних, нос девет је завршило глумачку школу. Довела сам диплому и учитељнице, на ступица — у Загребачкој казалиште. Од ослобођења сам у Београду.

— Тестар је остао доминантан код мене. У глуми налазим мир и смисао свога живота. Много има аутора у чијим сам комадима играла: од Софокла, Шекспира, Гетеа до Шопа, Чехова, Крлеже.

— Савремено је увек оно што је добро. Добар комад, добар режисер и добри глумци гарантују савременост позоришту. Ја бих „Ифигенију“ давала сваки дан — да људи постигну још бољи.

— Не, о студентима да нас мало знам и не желим да фразирам. Тржите и од Југословенског драмског студентске претставе, ви сте наша најпожељнија публика...

На стоу наше истакнуте глумице чекале су наредне и игла. — Знате, деца брзо ценију одећу. В. С.

GARDEROBA U TAKSIJU

Kada je potpretsednik KUDA »Branko Krsmanović« sklapao ugovor sa Beogradskim dramskim za pretstavu »Hladnog tuša« za prošlu sredu nije mu bilo poznato da te večeri nosilac glavne uloge u »Hladnom tušu« Rastko Tadić učestvuje u premijeri »Rodoljubaca« u Jugoslovenskom dramskom pozorištu... Kada se za to doznalo bilo je kasno da se menjaju termini. Doneta je neobična odluka.

Popularni Rade napravio je podvig. U pola osam počele su pretstave u pozorištima na Slaviji i na Crvenom krstu. Tadić je igrao jednog od prevrtljivih rodoljubaca koji se pojavljuju u prvom činu. Pred pozorištem ga je čekao taksi. Odmah po završetku prvog čina krenuo je ka Crvenom krstu menjajući u taksiju kostim i šminku. Stigao je taman da »uskoči« u svoju ulogu na početku drugog čina. Drug Pobeonosnikov pojavio se na vreme. Zadovoljni sledaoci su kao i na ranijim pretstavama čestim aplauzima na otvorenoj sceni pozdravljali igru Rastka Tadića, studenta akademije za pozorišnu umetnost.

KORISNO...

Izdavačko preduzeće Jugo slovenska knjiga je prošle nedelje pustilo u prodaju iz- vestan broj knjiga po sniže- nim cenama. U redovima koji su se mogli videti u po- podnevnim časovima ispred zatvorenih vrata najviše je bilo studenata.

Taj koristan potez Jugo- slovenske knjige baca u za- senak izdavačko preduzeće »Kultura«, koje je pre me- sec dana prodalo četvrtu knjigu Gorkovog romana »Život Klima Samgina« na kilo.

TREBA VIDETI

Neдавно je u Društvenom klubu tehničkih fakulteta povodom desetogodišnjice od osnivanja organizacije Narodne tehnike otvorena treća izložba umetničkih fotografija foto-kluba Građevinskog fakulteta. Izložene fotografije, od kojih je nekoliko veoma uspešnih, privlače priličnu pažnju.

Jedna od izloženih foto- grafija Ladislav Halda: **POGLED SA BRANE.**

Prevrtljivi rodoljubac i raz- metljivi birokrata (Rastko Tadić u obe svoje uloge)

РАЗГОВОР СА НАРОДНИМ ХЕРОЈИМА

Доживели смо једно пријатно и незаборавно вече у сали Народних хероја на Природно-математичком факултету. На родни херој Доброслав Петровић — Горски и пуковник Александар Војновић гово- рили су студентима о у- лози Партије у организова- њу народних устанка 1941 године, о историји борбе и стеченим искуствима о нашој модерној армији данас и о последицама једнога но- вогатог нуклеарног рата.

Служени се пројекцијама ка рата, народни херој Доброслав Петровић изнео је неке веште операције партизанских одре- да и бригада. Ратна вештина Народноослободилачке војске брзина акција, смелости на- ших људи доводили су непри- теља у панику, наносећи му велике и осетљиве губитке. Догађаји о којима је причао друг Петровић узбуђивали су слушаоце.

На општи захтев студената, народни херој пуковник Алек- сандар Војновић говорио је о својем јуначком подвигу у о- купираном Нишу 3 августа 1941 године, када је по налогу О- кружног комитета партије ба- цило бомбе на немачке офици- ре у сали њиховог дома. Том приликом погинуло је и ра- не но преко тридесет немачких официра.

На крају разговора, студен- ти су срдечно и топло поздра- вили и захвалили народним хе- ројима.

Стјепан Годић

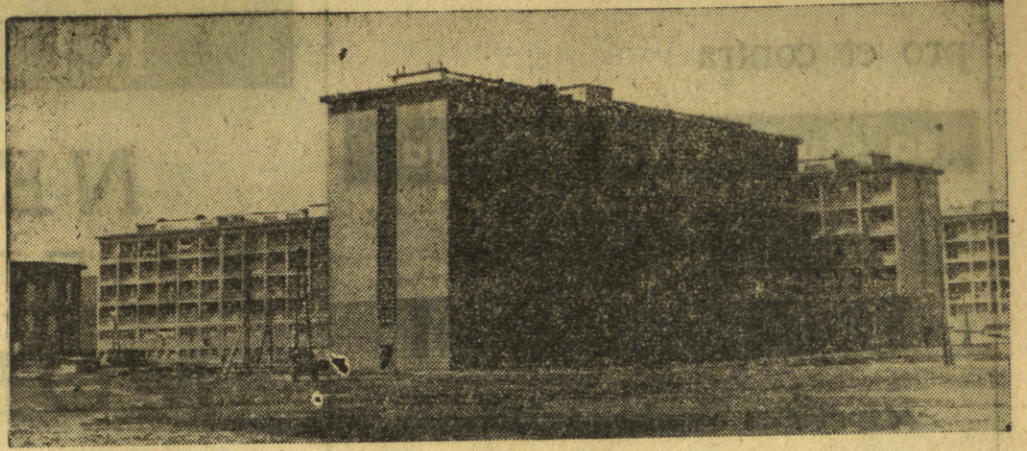
Koncert akademskog plesnog orkestra iz Ljubljane

USPELO

U okviru proslave desetogodišnjice KUD »Branko Krsmanović«, akademski plesni orkestar iz Ljubljane je 19 marta uveče, u dvorani Kolarčevog univerziteta, priredio jedan solidan džez koncert, koji je još jednom pokazao da su ljubljancani naši najbolji džezisti.

M. M. J.

Ranije je na tom mestu sijao pesak, a sada belasaju zgrade čiji stanovnici slave pe- togodišnjicu. Pet godina postojanja Studentskog grada.

FOTOKAMEROM KROZ STUDENTSKI GRAD

Slika desno: RED, TO JE SVAKODNEVNA SLIKA KOJU MOŽETE VIDETI ISPRED MODERNO SA- GRADENE ČEKAONICE NA NOVOM BEOGRADU. PITANJE PREVOZA STU- DENATA JOŠ UVEK NIJE REŠENO.

Slika levo: U NEKIM NOVIM KRILIMA JE GRE- JANJE PARNO, A DOVR- ŠAVANJEM CENTRALNE KOTLARNICE BIĆE UVE- DENO I STARE BLOKO- VE. ONI IZ STARIH BLO- KOVA JOŠ UVEK UNOSE U SVOJE SOBE UGALJ I DRVA.

Slika desno: I U ZEN- SKOM BLOKU POSTOJI DRUŠTVENOM KLUBU, U NJE MU STUDENTKINJE PRO- VODE SVOJE SLOBODNE ČASOVE, ČITAJUĆI DNE- VNU ŠTAMPU, SLUŠAJU RADIO...

Slika resno: OD 5.30 DO 6.00, OD 12.30 DO 13.30 I OD 19-30 ČASOVA STUDENT- SKA RAZGLASNA STANI- CA EMITUJE VESTI, RE- PORTAŽE, KNJIŽEVNE PPILOGE, TRIDESET MI- NUTA HUMORA, PRENO- SE UTAKMICE IZ ZIM- SKIH DVORANA. PORED TOGA RAZGLASNA STA- NICA EMITUJE VEST RA- DIO BEOGRADA, MOŽDA ĆE SE OVA RAZGLASNA STANICA JEDNOGA DA- NA PRETVORITI U RADIO STANICU KOJA BI PRE- MA PREDVIDANJU TRE- BALA DA IMA DOMET 200 KM.

Snimci: Vica Dorđević

NERAZVOJNOST UMETNOSTI?

Povodom članka Janka Kosa («Delo» 1-2, 1956)

Pitanje glasi: «Da li umetnost napreduje u skladu sa razvojem ljudskog društva i sa napretkom koji se u tom pravcu realizuje? Ili još određuje? Da li umetnost epšte napreduje?»

Kosov odgovor na ova pitanja može trenutno da frapira i da izgleda prihvatljiv. Međutim, da bi se slika izmenila dovoljno je setiti se nekih poznatih stavova i ukazati na izvesne protivrčnosti.

TRI FORME JEDNOG ODGOVORA

Kos misli da istorija umetnosti na ova pitanja odgovara negativno. On dalje kaže: «Istina je, i može se naravno dokazati da se napredak javlja u mnogim stvarima koje su sa samom umetnošću u najužoj vezi i ujedno njen sastavni deo» (podvukao A. K.). Međutim, ako se napredak javlja u «sastavnim delovima» umetnosti, nije li logična posledica da se i sama umetnost kao celina napreduje? Jer, mogu li se menjati delovi jedne celine, a da se samim tim ne menja i celina? Očigledno ne, osećajući tu protivrčnost, Kos dalje pravi ovakav pokušaj: «Ali sav taj raznovrsni napredak na području umetnosti samo je napredak i usavršavanje njenih izražajnih sredstava, oblika i metoda, a nije napredak same umetnosti i onoga što je u njoj bitno». Na zadržavajući se na tome, koliko su metodi i izražajna sredstva bitni, navešćemo opet Kosa: «Bino u umetnosti i u pojedinih umetničkim delima, jeste organska celina koja u njima nastaje iz povezanosti sadržaja i forme i izrasta u identičnosti idejne organizacije i estetskog manifestovanja». Ovo određivanje bitnog u umetnosti po drugi put Kosa dovodi u protivrčnost. Kos priznaje napredak i usavršavanje izražajnih sredstava oblika i metoda, dakle «forme», dakle «estetskog manifestovanja», ali po njemu umetnost ipak ne napreduje, ne usavršava se, jer forma u umetnosti nije bitna, a upravo ono bitno se ne menja. Međutim, kad Kos kao bitno u umetnosti određuje odnos sadržaja i forme, i kada pre toga konstatuje da se forma usavršava, onda on jednim svojim stavom isključuje drugi stav — jer, može li organska celina da ostane nepovređena, neizmjenjena ako se menja makar jedan element od njihove povezanosti ta celina znači? Sa druge strane na, menja (razvija) li se tokom razvoja društva i drugi element celine koja je ocenjena kao bitna u umetnosti — a to je sadržaj, idejna organizacija umetničkog dela? Međutim, Kosova metafizička neizmjenljiva organska celina, kako smo videli i pod uslovima nerazdvojenosti kao inherentne osobine ovog drugog elementa (sadržaja umetničkog dela) ne može da opstane.

Kosa čudi zašto se činjenica o nenapredovanju umetnosti ne prihvata kao očigledna. On tvrdi da u tome i jeste specifičnost umetnosti kao oblika svesti, različitost od ostalih oblika. Međutim, dalje kaže za društveno političke i moralne ideologije, da često učestvuju u postanku umetnosti i sačinjavaju njen sastavni deo, bilo kao spoljna misaona tendencija u umetničkom delu, a ponekad čak i kao konstitutivni element «njene celokupne idejne organizacije» (podvukao A. K.). To je treći put i u trećoj formi ponovljen isti lapsus mentis — ako se razvijanjem društva menjaju i ideologije (što Kos priznaje) koje su konstitutivni element celokupne idejne organizacije umetnosti, ne menja li se i sama umetnost?

Na sva tri mesta Kos čini deminutivne ustupke amitezi svog stava (teza o sveopštem razvoju) i tako ga indirektno sam negira.

KOMPARATIVNI METOD

Kos priznaje razvoj u okviru pojedinih umetnosti, pojedinih epoha. Međutim, pita se on pre tog mesta, — ko bi mogao da tvrdi da je zbog «usavršavanja umetničke tehnike izražajnih sredstava i proširenja motiva i materije, Majakovski bolji i napredniji od Li-Tai-Poa, Stendal od Dantea, Kurbe od Botičelija i Fokner od Balzaka, ili Hačaturijana od Mocarta»?.

Metod jednostavnog i neposrednog poređenja u svrhu dokazivanja nenapredovanja umetnosti uopšte, nepogodan je, a u obliku u kome ga primenjuje Kos, neprihvatljiv. Pre svega, moramo precizirati kriterijum (usavršenje — kakvo? naprednost? ili nekakav drugi kriterijum?), po kome upoređujemo, zatim odrediti svoje mesto i pravac ispitivanja bar u nekim bitnim elementima — naprimer, rezultante shtavanja (posebno estetskih) umetničkih savremenika o delu umetnika i njihov uticaj na umetnika i kao i uticaj okolnosti njemu savremenog istorijskog trenutka: tako dobijeni odnos uporediti sa drugim odnosom: umetnik II — istorijski trenutak njegovog delovanja. U toku tih operacija mogu se pojaviti i mnoge veličine koje krajnji zbir čine netačnim. Naprimer, do koje se mere može sa sigurnošću tvrditi da je jedna epoha baš u datoj ličnosti imala svog najadekvatnijeg predstavnika? I dalje, zar jedna ličnost može uvek da znači umetnost celog ephe? (Hačaturijan? Kurbe?). Zar subjektivne aberacije pojedine ličnosti ne mogu da daju krivu sliku? A šta je sa propalim umetničkim delima iz date epohe umetničkog razvoja? — itd. itd.

Modelacija komparativnog metoda u smislu širokog gledanja na umetnosti kroz istoriju (gde bi veći broj slučajeva dao najverovatniji prosek) pod izvesnim uslovima je moguća — ono upravo i dokazuje opšti razvoj umetnosti; ali u datom tekstu Kosovog pojedinačna i skraćena poređenja su nenaučna i zbog toga bez rezultata.

Ovde bi trebalo pomenuti i razvoj samog pojma umetnosti. Naprimer Platon shvata umetnost samo kao zadovoljavanje čula — umetničko delo kao senku senke (besmrtna ideja — predmet u prirodi (senka ideje) — umetničko delo (senka senke ideje)). Do danas se pojam estetskog fenomena izmenio, razvio i daleko usložbio.

ISTORISKI KONTINUITET KOJI ZNAČI RAZVOJ

Dosljednost tezi o nenapredovanju umetnosti dovodi do interesantnih zaključaka o postanku umetnosti. Ako su se duhovne sposobnosti koje omogućuju i znače samu umetnost sa opštim razvojem materijalnog života i svesti homo sapiensa postepeno razvijale (i danas se razvijaju) onda to određuje i razdvojenost same umetnosti. Ako hoće da bude dosledan, Kos mora da brani sledeći apsurd — svest kao celina razvijala se, ali jedan njen oblik, umetnost, nastao je odjednom i o svog postanka ostao je neizmjenjen, nasuprot ostalim oblicima svesti koji se i dalje razvijaju.

Kako smo spomenuli, izvesnu razvojnost umetnosti Kos ipak mora da prizna i on je priznaje u okvirima jedne epohe — postanak i razvoj do prvotnog koji smenjuje dekadencijom. Sad se Kos nalazi u nezahvalnom položaju, jer, da bi održao svoju tezu, mora bi da tvrdi kako su pojedine epohe u umetnosti bez one međusobne povezanosti koje znače njihovo proizlaženje iz jedne zajedne veze. Shvatanje da se jedna epoha rađa iz druge, kao njena negacija, epšte je prihvaćeno. Nova umetnost je uvek reakcija na prethodnu, njeno negiranje, a to pretpostavlja ne samo poznavanje forme i tehnike prethodne umetnosti, već i njene idejne organizacije, njene suštine koja se negira novim idejama, novom suštinom, ali uvek uz psihološki i istorijski neizbežno odabiranje i svodenje nečeg od duha i forme prethodne umetnosti — u tome je suština razvojnosti umetnosti. Cela istorija umetnosti i jeste kontinuitet tih promena i razvika izražajnih i idejnih strana umetnosti tokom smenivanja epoha (pomenimo dovoljno poznat primer — renesansna svetovnost kao reakcija na srednjovekovni asketizam). Opšti napredak umetnosti vidimo biš u uvek novom sazvučju dostignutog i prevaziđenog, u sintezi istorijskog iskustva, snage originalnosti i afiniteta za duh vremena.

(Na jedno danas vrlo aktuelno pitanje, posebno treba da odgovore pristalice shvatanja da se umetnost razvija zajedno sa celim kvalitativno čoveka koje ona afirmira. — Kako objasniti to što nam se neka dela primitivne umetnosti i danas omogućuju jedinstveno estetsko uživanje. Međutim, okvir ovog napisa je ispunjen i jedan pokušaj odgovora na ovo složeno pitanje odlažemo za drugi priliku).

Aleksandar Kostić

PRIMEDEBE:

1. Govoreći o napretku koji se javlja u mnogim stvarima, a koje su u vezi sa samom umetnošću, Kos kaže: «...Svima je poznato da je Balzakovo prikazivanje društva i društvenih odnosa dublje i istinitije od Pomerovog i Pirducijevog». Zar dublje i istinitije prikazivanje društva i društvenih odnosa nije napredak umetnosti?

2. Inače, Kos ne ukazuje na razliku usavršenosti od naprednosti a za oboje isključuje mogućnost napretka.

3. Identičan stav nalazimo kod B. Kročea («Estetika» — Kosmos 1935, naročito strana 215 — 219) s tim što Kročea shvata problem mnogo kompleksnije i sa izvesnim rezervama.

4. Jedan slučajni primer jedne konkretne formulacije: «...svaki kompozitor stoji na neki način na ramenima svoga prethodnika, a umetnički materijal od koga stvara ne rađa se samo u njemu, već su njega stvarali i kompozitori svih prethodnih epoha» (S. B. Jerak — «Nauka o muzičkim oblicima», Prosveta 1948). III. L. Venturi («Od Džota do Sagala» — Mladost 1953, strana 92): «Svako novo otkriće u slikarstvu znači i dodavanje nekoliko novih vidova stvarnosti onima koji su već poznati» (to i pored jednog shvatanja koje ima dodirnih tačaka sa shvatanjem Kosa). U svom značajnom radu iz 1929 godine «Psihologija lirskog stvaranja» dr. Dušan Nedeljković brani sledeću poentu: «Estetika ne može biti nikad apsolutno dogmatičnom» (Pierre Guesta) zato što se lepota svakim danom razvija, stvara, postaje uvek nova» (B. Popović).

Nove preokupacije

u slikarstvu Živka Stojsavljevića

Živko Stojsavljević: «Autoportret» — pero

Posle dve svoje samostalne izložbe i kolektivnih istupa sa grupom »Lada«, Živko Stojsavljević se ponovo predstavlja beogradskoj likovnoj publici sa pedesetak novih eksponata.

Jednim svojim delom ova platna se bitno razlikuju od dosadašnjih ostvarenja. To pokazuje da se umetnik nije zadovoljio jednom već izgrađenom formulom i da se usavršava na siguran način. Međutim, uočljive komponente — sužen kolorit, snažan lirski akcenat, svesno prigušeni valerski kontrasti i tonski prioritet — ostale su kao zajednička sporna koja kroz nove radove čini homogeni celinu sa dosadšnjim opusom.

Na ovoj izložbi bi se moglo izdvojiti desetak radova koji nose posebnu likovnu koncepciju, te nagoveštavaju novu fazu u Stojsavljevićevom slikarstvu. U njima on pokazuje nova interesovanja u pogledu tretmana prvostepeno, nedvosmisleno dominira suptilno osećanje za pastelne boje. U tom smislu se primećuje oslobodjenje od preokupacija zelenog kolorita koji je sada, u ovim radovima, zamenjen i obojen čitavom skalom lirbičastih boja. (npr. »Iz Sarajeva«). Kompoziciono, ova platna predstavljaju solidna konstruktivna dostignuća do kojih se došlo permanentnim studijama radnih ad hoc po prirodi. (»Izgrađnja savskog mosta«, 40 — kao neeklatantni primer). U ovom periodu Stojsavljević vliječi formu čvršće shvata i interpretira sa mnogo više slobode: širim tuševima pastoznije boje. Efektinim iscrtavanjem figure, kao što je to slučaj u »Autoportretu«, postignute su, međutim, specijalne draži.

Radovi koji ne pripadaju ovo grupi slika, ne nose ova visoke kvalitete, premda jasno ukazuju na rafiniranu, poetično otmenu kičicu. Samo mestimično je kolorit neoplemenjen, te deluje hladno i anemično. (Partija na »Vrednim rukama«). U nekim radovima se oseća korišćenje iskustava Venecijanske škole.

Ovogodišnja izložba Živka Stojsavljevića, privlači svojim radovima nove koncepcije — interesantnim osveženjem.

A. A.

Ijedan pretkazivač sudbine, proriče Nemačkoj crnu sudbinu šovinizma »koji se kiti lažnim rodoljubljem« — proriče propast samozvane arijevske rase. U tom dubokom razmišljanju sa teutomanima i nazadnim shvatanjima otadžbine, koja izvodi princeze i prinčeve, jer ih se namnožilo kao gladnih hidalgua u Filipovoj Španiji — i leži tragedija ovog pesnika. 1837 godine u Nemačkoj su zabranjene sve Hajneove knjige, pa čak i one koje će tek napisati, što je jedinstven i prvi slučaj u slobodi misli i govora. Početkom ovog veka, izdaju se njegove zbirke i u Nemačkoj, ali je za vreme Hitlerove tiranije porušen jedini Hajneov spomenik u Hamburgu. Neki stihovi su živeći u narodu kao narodne pesme u onom istom narodu koji »više voli čuljivog bakalara na masti«, nego »mudri govor jednog Cicerona ili Miraboa«.

»Stara imena biće zaboravljena. Ja sam pašcu u zaborav, poštovan možda još od gdekoj, ismejan od mnogih, a voljen ni od koga«. — Tako je govorio Hajnrih Hajne, pesnik sa najkontradiktornijim sudovima o sebi. Istina, na njegovom sprovodu, 1856 godine, nije bilo mnogo zakukuljenih crninom plačidruge, jer nije imao mnogo prijatelja, sahranjen je bez verskih obreda, iako se šali pred smrt: »Bog će mi oprostiti. To mu je zanat«. Istina je da je pokopan na Monmartru, daleko od neverne Nemačke. Ali nijednoj dobroj piljarici ne pada ni napamet da u njegove pesme uvija voće il povrće, i još se nije ni izbliza prekinula debata o njegovoj ličnosti i delu. I kao što je sebe ili precezivao, ili potcezivao, a uvek ispitivao, tako ga i danas jedni kuju u zvezde, a drugi precrtavaju u istorijama književnosti. Međutim, kao što nam je i pored zabluda prislan »vajmarski Jupiter« — Gete, tako nam je i »diseldorfski Dionis« putokaz na raskršnici. Njegova donkihoterija je mnogo zamršenija i tegobnija, jer je budućnost materijalno nedoživljen san, sa obiljem iznenađenja, kao »nemirno, večno drago i spasonosno more. Thälatta«. Na Hajneovom licu su dominirala usta. Upijao je sve auditivno i ne gledajući, imao je pasiju sa revolucije i žene, i njegovom destruktivnom individualizmu, potpuno odgovara Ničeova konstatacija, kad je reč o »božanskoj zloći u Hajneovoj lirici«.

Ovaj moderni Prometej, koji je oduzeo čovečanstvu vatru, da bi je preneo u svoje stihove, i čija je satira počivala na veoma ozbiljnoj osnovi, u apstraktnoj »Pesmi Okeanida«, romantično prikovan za hrid čavlima neke nesrećne ljubavi, sa morem — revolucijom pred sobom, sam sebi kaže:

O ludače, ludače, hvastavi ludače, prkosan si kao tvoj praotac veliki Titan«.

Mirjana VUKMIROVIC

levi rakurs

Operski pevač ili čamdžija iz Borka

(«Pesma sa kumbare»)

Bio sam pošao u bioskop da gledam film iz naše herojske prošlosti, da navijam za glavnog junaka, da zebem u situacijama neizvesnosti i saosećam kada se neko nađe u prastarju uvek čovečnoj dilemi između ljubavi i otadžbine, kad: najbolji ustanički pevač zapevao neku ustogljenu pesmu u obradi! Stevanu Hristiću uprkos ostaju umesne reči Mila Milunovića u anketi »Književnih novina« o folkloru: pesme u obradi, to su gamašne na opancima. Nešto slično predstavljao je i onaj amerikanizovani čovek u obradi, stilizovani baletski kič ustvari. Te pevačke i igracke numere, predstavljaju slabost broj dva ovog zabavnog filma.

Slabost broj jedan potekla je sa stolice na čijim leđima piše režiser. Zanimljivo počinje ovaj film o jednom heroju Prvog srpskog ustanka, najboljem pevaču ustaničke vojske, hrabrom i veštom četovodi koji je uz to neodoljiv za žene, a plaha naravi i tvrdoglav baš kao što smo ti mi Srbi. Karakteristike čamdžijine pokazuje umešnost njegovog idičnog tvorca, scenariste Marka Landekića, da izradi, naravno najjeftinijim psihološkim sredstvima, lik koji će otrpe angažovanosti simpatije svih gledalaca. Prevrtljive situacije i tačke neizvesnosti u kojima se čamdžija nalazi skoro celo vreme zbivanja ovog filma, pa još i zabranjena ljubav Turkinje i kaurina, nose su šansu da »Pesma sa

nog ugla snimanja čamci ustanika idu od kamere u dubinu, doduše ka galiji Turaka, ali je to nemoguće doživeti tako zbog zakona percepcije filma.

Posle dugotrajne krize scenarija koja je postojala u našoj štampi, vreme je da otvorimo dve nove krize: krizu knjige snimanja (odnosno: krizu režije) i krizu montaže. Neumesno je govoriti ružne reči, pogotovo kad se zna da je »Kumbara« pravljena za narod, ali ovaj taj narod u sali češće zapita, ko su ovo? i, šta je to sad? ne zato što je film nepet, nego zato što je nerazgovetan. Kada čamdžija razgovara sa ženom Ranka bakalina »Ne boj se, ja sam Srbin...«, pred kućom se pojavuje Turci i u sali zatim eperi uzdah kad ono: Turci ulaze u zdanje u kome živi paša.

U filmu postoje tri scene u kojima nož igra posebnu ulogu. Prva je dramaturški veoma značajna: čamdžija hoće da se omrsi lepom Turkinjom, on misli da mu ona porušta i najjednom — primati u njenoj ruci nož namenjen njemu, muškarcu koga nijedna žena ne odbija. U tom sudaru dva tvrdoglava i na sve spremna stvorenja, rada se poštovanje čamdžijino prema Zehri i njena zahvalnost, a docnije i uzajamna ljubav. U filmu u vidimo jednu beskrvnu frigidnu scenu koja ne deluje bogzna kako ubedljivo, pa takva ostaje i ta veza do kraja: neubedljiva i bleđa. Već treći put »Avala« daje naslovnu ulogu žene koja treba da veže osećanja gledalaca glumici koja poseduje lice koje ni za koga nema simpatije i koja gotovo stalno nosi maslu hladnoće i indiferentnosti. Ne shvatljivo.

U drugoj sceni sa nožem ludog nastaje »Danju sam lud, a noću — koljem Turke« nije baš jasno da čamdžija za tren posumnja u svoju sigurnost. Treća scena sa nožem je izvrsna, majstorski napeta, kada ranjeni Buljubasa očekuje ishod jednog sukoba koji se odigrava iza zida, pa se pojavi ruka — pa lice Turčina — koji pada sa nožem u leđima. To mesto zaslužuje aplauz.

Jedina živa uloga u filmu pripada Severinu Bjelicu ko me je čamdžija najubedljivija od svih uloga koje dosada imao, bez fraza u dijalogu, odlično odigrana. Tužni pašo Branka Pleše u čijem se svakom detalju osećala bezizlaznost carevine koja propada, stavljen je za slugom režije u potpuno nemoguće okolnosti, primoran na nemotivisane postupke.

Dušan Makavejev

kumbare» bude naš najzanimljiviji film. Od zanimljivijih početka u kome smo videli tri lepe stvari, radnja filma pošla je ne baš srećno svojoj sredini da se potpuno raspadne u neubedljivim završnim scenama napornog juriša Srbalja na kapiju koja je iznutra posejana martvima Turcima. Dok još dramaturgiji nisu počeli da pucaju šavovi, na početku filma upoznali smo se sa izvanredno efektinom fotografijom Vladete Lukića i Jovana Jovanovića, uspelom naročito u smislu odličnog vladanja svetlom i senkom. U tom pogledu, kao da već postoji neki »nacionalni stil«, naše filmske slike. Drugu vrednost nalazim u ležernom dijalogu koji čamdžija (gotovo frajerskom lakoćom) vodi u svojoj četvi, sve u nekom pazu — bogati stilu. Tu stidljivo proviruje onaj naš tečni govorni jezik za kojim Mija Pavlović vapije u »Ninu« i koga toliko svi čekamo u ovom filmu. Ništa zato što je to bilo tek tako, ust... i. Publika je veselo žagorila u scil. reagujući na taj tekst kao da je prepoznala govor svoga suseda, ili svoj sopstveni, iz trolejbusa ili pekarne. Treće lepote koje pomenuh, to je scena na Duvanavu. Dva detalja u ovoj sceni zaslužuju kritiku. Neumesna buka sa kojom Srbi ulaze u čamce kojima će se nečujno približiti turskoj galiji i detalji koji spadaju u montadni alfabetizam: u jednom kadru Mahsul aga puca, u sledećem ustanički beže (ustvari, usled promene-

student sport

УЗ ПЕТОГОДИШЊИЦУ
СТУДЕНТСКОГ ГРАДА

Између јуче и сутра

„СТУДЕНТСКИ ГРАД“ — НАЈБОЉЕ СТУДЕНТСКО ДРУШТВО

ЈЕДАН ОД НАЈБОЉИХ: ФУТБАЛСКИ КЛУБ

Постоји град неупитан на географским картама. Званично, он не уопште не постоји, али је његова самосталност постојати и он да када их не буду раздвајали километри са сала пусти лево обале Саве. Саграђен је за остале неуобичајен начин градила га је младост — за себе.

Период од пет година раздваја нас од дана када је он почео да живи. Од дана када је један од тек завршених станбених блокова примио своје прве становнике. Нагли пораст броја студената на Београдском универзитету у сложио је то привремено насељавање. И првим становницима били су обезбеђени само најнеопходнији услови за egzистенцију. Није било никаквих библиотека, сала или просторија нужно потребних за развој друштвеног живота. Само, то није учинило да град остане моноган. У њему је живела младост. И са сваком протеклом годином мењао се лик града. Растао интензитет живота. Најразличитије форме политичке, културне, спортске активности појавиле су се већ у првим данима.

По песковитим пољанама око зграда појавиле су се лопте, на пободеним ковчезима разакљичани су конопци за одбојку. По собама се најоко играо шах, а у пространу домку берберницу по завршетку радног времена уношен је тенниски сто. Такмичили су се Краљевчани са Сарајлијама; партер и V спрат постали су традиционални ривали.

Требало је некоко организација и усмерити ту активност, тај стихички развијен спортски живот. Како и са чим? На конференцијама и бројним састанцима само се долазило до констатовања новонасталих нужности, конкретно се ништа није могло пронаћи. Терене, сала, реквизита, стручних тренера и осталих најнеопходнијих средстава аз рад једног спортског друштва није било. Материјалних средстава нико није могао да пружи. Управа дома била је преокупирана својим тежким финансијским проблемима, а велике спортске организације и друштва имале су на терету својих буџета бројна мања друштва. Једину помоћ пружао је Спортски одбор Удружења студената, али су његове могућности биле исувише мале. Морало се почињати скоро ни од чега. Коришћени су дотрајали и расходовани реквизити, на игралиштима саграђени на брзину. Од старе магацинске сале почела се градити спортска сала. Највећи капитал, главно снага при свим остварењима био је добровољни рад студената. Хи-

ладе радних дана давано је нештедимице да би се дошло до својих игралишта, до могућности да се бави спортом, да град има своје спортско друштво и клубове који ће бранити његове боје. Ентузијазам, поникао из љубави према граду, испуњавао је његове становнике енергијом која је каткад била задивљавајућа.

Сваки човек воли свој град. Његове вредности и знаменитости служе на част сваком појединцу. Студентски град је још увек град перспектива и ваљда отуд толика заинтересованост његових становника и за најмањи детаљ његових перспективних остварења. Одатле вероватно и проистиче чудан, за мене и фетишки однос према макети тог града, сразмерно визуелно дочараном циљу, коме се стреми и жртвује.

Идилнична је лепота макета, нарочито градова који се праве изнова, на пустарамма, на каквој је почет Студентски град. Као на симетричним, укусно израђеним сликама, између белих блокова зграда пружају се пастелно обојене површине будућих спортских терена. У будућем граду становаће хиљаде младих људи који ће користити сва та многобројна игралишта, којима ће бити пружена могућност да им спорт постане саставни део

живота. Свакодневна навика и потреба која чини живот лепим, која импулсира стремљења у научном раду којем су се осветили. То нису само дарови будућим генерацијама. То су у исто време и сјајне перспективе за наш национални спорт уопште. За његову масовност. И квалитет који неминуовно из ње проистиче.

Између импровизованих, пре неколико година саграђених непрописних игралишта и тамноцрвених површина на макети, живи данас Студентски град. Са својим многобројним клубовима и друштвима — између осталих и са својим спортским друштвом. Четири стотине чланова учлањено је у седам активних и квалитетних секција овог друштва. Кошаркашка секција је тврђ орах и за наше најеминентније екипе, а рукометна је по општем признању једна најбољих у земљи. Мачевалачки, лакоатлетски и шаховски клуб улазе у ред најелитнијих клубова у Београду.

Кроз секције овог друштва прошли су многи. Неки од њих су по својим резултатима познати и ван блокова Студентског града. Масовност ових клубова данас и систематски рад у њима обећавају да ће из њих наш спорт добити читав низ талантovaných и добрих спортиста.

Тако интензиван рад неминуовно ће још дуго доводити ово друштво пред огромне и неизгледне перспективе тешкоће. Досада постигнути успеси су чврста гаранција да ће оно и убудуће умети да се понесе и савлада све препреке. И победоносно пређе свој пут до дана када ће перспективе и макете постати стварност. Тада ће и спортско друштво „Студентски град“ — некад самоорганизована група младиха, данас најбоље студентско спортско друштво на Универзитету — постати значајан и важан фактор у југословенском спорту.

Владимир Матовић

Најјачи рукометни турнир у Београду

Рукометни клуб „Студентски град“, организовао је турнир у малом рукомету, у оквиру прославе петогодишњице оснивања студентског насеља на Новом Београду. По броју учесника и квалитету екипа био је то досад најјачи турнир у Београду. Домаћи су у врло јакој конкуренцији освојили друго место иза „Првене звезде“, државног првака у прошлогодишњем првенству. И остали учесници турнира били су јаке екипе. Репрезентација сарајевског универзитета била је састављена од играча два најбоља рукометна клуба из Босне и Херцеговине — „Босне“ и „Младе Босне“. Београдски „Раднички“ — члан савезне рукометне лиге, вечито други у Србији — београдски „Железни чар“ и репрезентација ИФК-а, састављена од играча рукометних клубова: „Радничког“, панчевачког „Динама“ и „Дедиња“.

„Студентски град“ је савладао Сарајлије, „Железничара“ и ИФК, поделио бодове са „Радничким“ а изгубио од државног првака „Првене звезде“.

За пет дана такмичења било је доста узбудљивих борби, а нарочито је био драматичан сусрет: „Студентски град“ — Репрезентација сарајевског универзитета. Сарајлије су завршиле прво полувреме са поеном у своју корист а београђани су победили са 11:10. У сусрету „Првена звезда“ — Репрезентација сарајевског универзитета победник је био неизвесан све док судија није отсвирао крај. Сусрет је ипак завршен нерешено 14:14.

И поред низа слабости организација турнира је била добра — како су изјавили руководиоци екипа — учесника. Рукометни колеktiv са Новог Београда успешно је организовао турнир. Ово уједно и прво веће такмичење које су организовали сами студенти. Најслабији учесник турнира била је екипа судија Београдског збора, изузев једнога њеног члана Гојнића.

Интересовање за турнир било тако велико да дворана на Новом Београду није могла да прими све оне који су желели да посматрају утакмице. С. И.

ХУМОР

Spasilac čovečanstva

Autor ovih redova je, napri- mer, mnoge uobrazen. Uvek mu to kažu i gledaju ga s prekorom, ali on se uvek važno ispriša i saopšti da ima olakšavajuću okolnost, jer zna da je usijana tkiva. Posle evako vulgarnog hvalisanja obično ga gledaju sažaljivo govoreći: „Pa to je još gore. Znaš da si uobražen, a nećeš da se popraviš.“ Nastranu što autoru nije sasvim poznato kako se čovek može izlečiti od te opasne bolesti i što je izgleda osuđen na večno prokletstvo.

Alli ima i neke utehe, jer daleko su gori oni nesrećnici koji ni sami nisu svesni svoje užarenosti u oblasti negovanja kulta sopstvene ličnosti. Autor ima naum da ih načrta i ukaže prstom na njih u cilju konstruktivne kritike, ali u isto vreme odlučno poriče da su mu namere kongresno principiјелne. Samo malo nevezanog ćaskanja.

Znam jednog gospodina koji je izjavio da su profesori najveće životinje jer su mu dali peticu zbog tobožnjeg konstruisanja odgovora. A on im je lepo dokazao da odgovor nije konstruisao, nego je našto prepisao. Čak im je odneo i knjigu na češkom jeziku iz koje se krasno videlo da je baš odatle prepisao, od reči do reči. U stvari, bio je to govor na nekom savetovanju stručnjaka i baš u polovini rečenice naučni radnik je doživeo ovacije i grdan aplauz. E, taj gospodina o kome je reč, napisao je u svom ispitnom zadatku: „... i to je dokaz konačne istine (aplauz)“.

Poznajem i jednog vrednog studenta električne tehnike koji me je уверио да njegov „radioaktivni indikator opasnosti u slučaju vazdušnog atomskog napada za posledicom perniciозног zračenja“, sigurno spasava od hidrogenских bombi. Na to sam se rastužio jer je prema tome tračii svetski rat nezbežan. Onoga trenutka kad veliki silnici, tojest državnici velikih silni, saznaju za sum moga prijatelja, raspaliće iz sve snage jedni po drugima. Pošto se neće bojati uništenja počeo да уништавају protivnika. I tako, ni istodnjaci ni zapadnjaci neće biti uništeni zahvaljujući mome drugu, а zahvaljujući bombama biće uništeni i istok i zapad.

Humor je praktičan: uključite ga u sijalicu i u slučaju povećane koncentracije ubilačkih zračenja kao sijalica očajnički trepne, ugasi se i да signal. Vi na то журнете u radiopasivni podrum i ni brige vas.

U poslednje vreme izumitelj se nešto umirio. Izgleda да konačna slava deluje lekovito. Dao je indikator svome stricu. Njegov stric nije neki motori reacioner, daleko od toga; samo je čovek oprezan, ko zna šta nosi dan, а šta noć. Ako i ima nekih principa koji mrišu na staro, to su pre svega rodoljubije i nacionalni duh. Voli ti omo erp stvo više od ičega.

Pošto smo tako upoznali principe časte starine razumećemo i njegovu opreznost. Jer zna se da jedan velik narod može да baci bombu na mali narod. Uključio je indikator u sijalicu i prve večeri svetlo je zastajalo, prepolovilo se i uгуšilo, svirepo preklano hidrogenским jонима koje je jedna strana sila bacila на stričev krov iz pakostil. Nastala je trka; očajni krici prolamali su februarsku noć. Peovke на račun bombi i pritaјeno divljenje: „e kako su baš

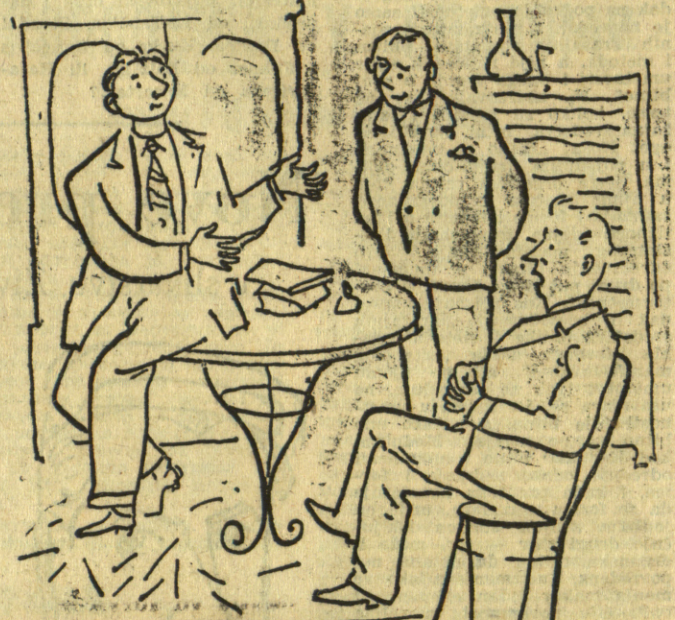
znali да pogode u samu sijalicu i да nas opomenul“ ispunile su podrum u kome su se konačno našli grešni begunci.

Posle nedelju dana stalnih noćnih atomskih nasrtaja на nјеговог dom, stric mogao prijatelja podbuo od nespavanja i presa- mićem od isijasa koji ga je šćepao u mralom podrumu, došao je do pronalazača i zadržao se sa njim u dužem razgovoru. Kominike nije izdavao.

Naravno, i taj uspeh je bio dovoljan да još više podigne preteranu samouverenost moga drugа. Nije mi poznato kakvi su njegovi odnosi sa tetkinom porodicom, jer tetka je uključila indikator u radio, koji je prostim krcanjem otkrivao odvratne zrake.

Iz svega kazanog izlazi да je uobraženost mladih ljudi donele ponekad čovečanstvu izvanrendu dobrobit. R. POPOV

KOPRODUKCIJA

— НАЈДЕ ДА ПИШЕМО СЦЕНАРИО ЗА ФИЛМ!
— ??? !!!
— ТИ ЧЕШ ДА НАДЕШ ИДЕЈУ; ОН ЧЕ ДА ПИШЕ.
— А ТИ?
— ЈА ЧУ ДА КУЧАМ!

МАЛО ПАРОДИЈЕ

СЛОВОДАН МАРКОВИЋ

ЈЕДНОМ, У ГРАДУ КО ЗНА КОМ

Једном, у граду — ко зна ком имахеш виршле са реном.

И новац у чарапи без два и собе пуне ситог сна.

А ја, не брини, ја ћу тад сазнати већ шта је то глад.

И сретнем ли те било где, рећи ћу: „Од глади се мре!“

Једном, у граду — ко зна ком. Ти, ја и виршле са реном.

ГЛЕДАЈ ОД СЕГА ЖИВИС

— ОВО ЈЕ ЛИТЕРАТУРА КОЈУ МОРАМ ДА ПРОЧИТАМ.
— ЗБОГ ИСПИТА?
— НЕ ЗБОГ НАГРАДНОГ КОНКУРСА У „ОМЛАДИНИ“.

KULTURNE VESTI

Scenario за dokumentarni film „Naše pomornice“ pišaće MIRA ALECKOVIĆ i DRAGOSLAV GRBIĆ u koprodukciji.

Duga zima nije nanela štete samo privredi već i književnosti. Da bi ublažilo te posledice Savez književnika zamolio je Gradsku upravu za održavanje zelenila да изгради једну staklenu baštu sa što zelenijom travom.

Tako će STEVI RAICKOVIĆU бити обезбеђено valjanje по travu i pisanje nove zbirke pesama.

Ogledalo pred kojim je SLOBODAN MARKOVIĆ izvršio pre dve nedelje autointervju za „Naš Vesnik“ otkupio je Narodni muzej i uskoro će бити izloženo publici. Zavod за заштиту istorijskih i kulturnih spomenika staraće se o njegovom održavanju.

Usled ogromnog interesovanja publike Savez novinara je zamolio Slobodana Markovića да otisao održava redovni, konferencije за štampu preko kojih će otkrиваčавати javnosti o stanju svoje jetre, svađama sa Mihozom i drugim interesantnim pojedinostima.

Prema podacima koje smo dobili od beogradskih izdavačkih preduzeća bestseleri prošle nedelje bili su: MARIN DRŽIC, VJENCESLAV NOVAK, KRANJ CEVIĆ i niz drugih savremenih pisaca.